

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZE YÖNETİMİ BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KENTSEL DÖNÜŞÜMDE MÜZELERİN ROLÜ

AYDAN ÖZKAN

2501140649

TEZ DANIŞMANI

PROF. Dr. FETHİYE ERBAY

İSTANBUL – 2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : AYDAN ÖZKAN Numarası : 2501161003
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : MÜZE YÖNETİMİ Danışmanı : PROF.DR. FETHİYE ERBAY
Tez Savunma Tarihi : 27.05.2019 Saati : 16:00
Tez Başlığı : KENTSEL DÖNÜŞÜMDE MÜZELERİN ROLÜ

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜNE OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUyla karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF.DR. ŞEBNEM ARIKBOĞA		"KABUL"
2- PROF.DR. FETHİYE ERBAY		KABUL
3- PROF.DR. ESİN CAN		KABUL

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF.DR. SEHBAN KARTAL		
2- - DOÇ.DR. SEVTAP DEMİRCİ		

ÖZ
KENTSEL DÖNÜŞÜMDE MÜZELERİN ROLÜ
AYDAN ÖZKAN

Ekonomik, sosyal, politik sebeplerle nüfus kaybı yaşamış kentler, kaderlerine boyun eğmek yerine, dönüşüm gerçekleştirebilmek için, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, meslek grupları ve yerel halk ile birlikte, sahip olduğu somut ve somut olmayan tüm kültürel varlıklarını ortaya çıkararak, kurgulanacak müzeler aracılığıyla, hem ulusal, hem de uluslararası düzeyde tanıtım sağlayabileceklerdir. Kurgulanacak bu müzeler; ‘kültürel belleği’, ‘toplumsal hafızayı’, gün yüzüne çıkardığı için, yerel halk tarafından da sahiplenilecek ve onları onurlandırarak, kültürel aidiyet hissetmelerine yardımcı olacaktır. Böylece kent, hem ekonomik, hem de sosyal anlamda dönüşüm yaşayacaktır.

“Kentsel Dönüşümde Müzelerin Rolü” adlı bu tez çalışmasında; öncelikle kent, kültür, müze kavramları üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde yurtiçi ve yurtdışında ziyaret edilerek, yerinde incelenen müze örnekleri anlatılmıştır. Bayburt, Bayraktar köyündeki Baksı Müzesi, ve Konya’da Selçuklu Belediyesine bağlı Kültür vadisi Sille, Türkiye’deki müzeler bölümünde işlenmiştir. Yurtdışı müzeleri bölümünde Portekiz’deki Müze Kent Mértola , Museu da Ruralidade ve Portimao Müzesi ele alınmıştır. Bu incelemelerden yola çıkarak, son bölümde, Kayseri’nin Develi ilçesi tarihi, coğrafî, somut ve somut olmayan kültürel varlıkları açısından irdelenmiştir. Kayseri’nin büyükşehir statüsüne geçmesiyle birlikte, eskiden Develi’ye bağlı köy olan daha sonra mahalleye dönüşen Zile’ye müze projesi önerilmiştir.

Müze öneri projesi için yapılan araştırmalar, saha çalışmaları, nitel incelemeler, sözlü tarih pratikleridir. Yapılan tüm çalışmalar bütün olarak ele alınıp, değerlendirilmiştir. Müze binası taslak planı ve Müze’de sergilenecek eser önerileri tez kapsamında sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kent, müze, yerel, somut , somut olmayan kültürel varlık

ABSTRACT
THE ROLE OF MUSEUMS IN URBAN TRANSFORMATION
AYDAN ÖZKAN

Cities that have experienced population loss due to economic, social and political reasons, can be promoted both nationally and internationally by revealing all their tangible and intangible cultural assets together with local governments, universities, non-governmental organizations, professional groups and local people in order to realize their transformation. Because of these museums reveal “cultural mind” and “social memory” and give honour to people, local society will own them and they feel cultural belonging. Hence, the city will be transformed both economically and socially.

In this thesis headed “The Role of Museums in Urban Transformation” firstly, the concepts of city, culture and museum are clarified. In the second part, examples of the museums visited in Turkey and abroad are explained: Bayburt Baksı Museum in Bayraktar village, and Konya Municipality Sille Culture Village are examined in Turkey’s museum section. In the overseas museums section, the Museum City Mértola, the Museum of Ruralidade and Portimao Museum in Portugal are discussed. Based on these examinations, in the last chapter, Develi District of Kayseri was handled in terms of its historical, geographical, tangible and intangible cultural assets. With the transition of Kayseri into metropolitan status, a museum project was suggested to Zile which was formerly a village of Develi and later turned into a neighborhood.

For this museum project, suggestions were made by researches, field studies, qualitative examinations and oral history practices. All the studies evaluated as a whole. Museum building’s sketch plan and suggestions for pieces which can be exhibited in museum are also represented in the thesis.

Key Words: City, museum, local, tangible and intangible cultural entity.

ÖNSÖZ

Bu tez çalışması süresince yönlendirmeleriyle, desteğini her zaman hissettiğim Sevgili Hocam, Prof. Dr. FETHİYE ERBAY'a, Müze Yönetimi Yüksek Lisans Programı'nda tanıma şansını bulduğum tüm hocalarıma, birlikte olmaktan büyük keyif aldığım dönem arkadaşlarıma, çok teşekkür ediyorum. Hayatımda yeni bir döneme kapı açtılar.

Ayrıca her zaman yanımda olduğunu hissettiren sevgili EŞİM'e, varlıklarıyla en büyük zenginliğim Yağız'ıma ve Beliz'ime, önerdiğim Zile Müzesi Projesi'nin gerçekleşmesi anlamında, maddi manevi yanımda olan, ve hayat boyu yanımda olmuş ANNEM'e ve BABAM'a şükranlarımla.

İSTANBUL, 2019
AYDAN ÖZKAN

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
GÖRSELLER LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM KENT, MÜZE, KÜLTÜREL VARLIK

1.1. Kent Kavramı	2
1.2. Müze Kavramı.....	3
1.3. Kültürel Varlık.....	5

İKİNCİ BÖLÜM KENTSEL DÖNÜŞÜMDE MÜZELERİN ROLÜNÜ ÖRNEKLER ÜZERİNDEN ARAŞTIRMA

2.1. Türkiye’den Seçilen Müze Örnekleri.....	8
2.1.1. Baksı Müzesi.....	8
2.1.2. Kültür Vadisi Sille.....	21
2.2. Yurtdışından Seçilen Müze Örnekleri	32
2.2.1. Mertola Örneğ.....	32
2.2.2. Museu da Ruralidade.....	44
2.2.3. Portimao Müzesi.....	53

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAYSERİ, DEVELİ, ZİLE MÜZESİ PROJESİ

3.1.Kayseri,Develi, Zile’de Müze Öneri Araştırması.....	64
3.2.Kayseri, Develi İncelemesi.....	64
3.2.1.Coğrafi Konumu.....	64
3.2.2.Tarihi.....	65
3.2.3.Develi’nin Somut ve Somut Olmayan Kültürel Varlıkları.....	66
3.2.3.1.Somut Kültürel Varlıkları.....	67
3.2.3.2. Somut Olmayan Kültürel Varlıkları.....	70
3.2.4.Develi Turizm Odaklı Kalkınma Planı (DETOK).....	70
3.3.Develi’de ‘Zile Müzesi’ Projesi.....	72
3.3.1.MüzeProjesinin Amacı ve Yöntemleri.....	72
3.3.2.Araştırma Sınırlılıkları.....	72
3.3.3.Müze Projesi Kapsamında Yapılan Saha Çalışmaları.....	72
3.3.4. Müze’nin Mekansal Kurgulanması.....	76
3.3.5.Müze Sergilemesinde Kullanılacak Eserler.....	79
3.4. Develi ‘Zile Müzesi’ Ön Proje Bulgularının Değerlendirmesi Ve Öneriler	82
 SONUÇ.....	85
KAYNAKÇA.....	88
EKLER.....	91

GÖRSELLER LİSTESİ

GÖRSEL 2.1.1.1 : Çoruh Vadisi görüntüsü.....	8
GÖRSEL 2.1.1.2 : Bayraktar Köyü'nün tepeden görüntüsü.....	9
GÖRSEL 2.1.1.3 : Prof. Dr. Hüsametdin Koçan.....	9
GÖRSEL 2.1.1.4 : Sıradışı mimarisiyle Baksı Müzesi.....	10
GÖRSEL 2.1.1.5 : Atölye bölümünde bulunan dokuma tezgahları.....	11
GÖRSEL 2.1.1.6 : Önceki yıllara ait yarışma afişleri.....	12
GÖRSEL 2.1.1.7 : Müzenin ana sergi salonu.....	13
GÖRSEL 2.1.1.8 : Feride Çelik, Depo Müzeyi anlatırken.....	13
GÖRSEL 2.1.1.9 : Ayağımdaki Diken' sergisinden Hüsametdin Koçan'ın bir yerleştirmesi..	14
GÖRSEL 2.1.1.10: Müze Girişinde 'Toprak' Sergisi Afişi.....	15
GÖRSEL 2.1.1.11: Müze kütüphanesi.....	15
GÖRSEL 2.1.1.12: Müzenin Çok Amaçlı Konferans Salonu.....	16
GÖRSEL 2.1.1.13: Müze'nin Taş Odaları.....	17
GÖRSEL 2.1.1.14: Avrupa Konseyi Müze Ödülü Töreninde.....	18
GÖRSEL 2.1.1.15: Bayburt Postası Haberi.....	19
GÖRSEL 2.1.1.16: Ödül alan Baksı Hüsame Köklü Kadın İstihdam Merkezi Çizimi.....	19
GÖRSEL 2.1.2.1 : Sille'den bir görüntü.....	21
GÖRSEL 2.1.2.2 : Aya Elenia Müzesi kubbe bezemesi.....	21
GÖRSEL 2.1.2.3 : Aya Elenia Müzesi dıştan görüntüsü.....	22
GÖRSEL 2.1.2.4 : Aya Elenia Müzesi iç mekan görüntüsü.....	22
GÖRSEL 2.1.2.5 : Osmanlı Dönemi Bronz Usturlab.....	23
GÖRSEL 2.1.2.6 : Sille Müzesinde Zaman Müzesi için ayrılmış sergileme.....	24
GÖRSEL 2.1.2.7 : Osmanlı dönemi hilal yıldız işlemeli salon saati (özel üretim).....	25
GÖRSEL 2.1.2.8 : Sille Müzesi'nin dıştan görüntüsü.....	25
GÖRSEL 2.1.2.9 : Sille Müzesi'nden bir görüntü.....	26
GÖRSEL 2.1.2.10: Sille Müzesi'nde Kabe iç örtüsünde bir parça.....	26
GÖRSEL 2.1.2.11: Sille Müzesi'nde yapı kültürünü anlatan duvar panosu.....	27
GÖRSEL 2.1.2.12: Sille Müzesi'nde geleneksel mimariyi anlatan sergileme.....	27
GÖRSEL 2.1.2.13: Sille Müzesi'nde giriş katından bir görüntü.....	28
GÖRSEL 2.1.2.14: Sille Müzesi'nden bir görüntü.....	28
GÖRSEL 2.1.2.15: Sille Müzesi'nden bir görüntü.....	29
GÖRSEL 2.1.2.16: Sille Müzesi'nde kıyafetlerle ilgili görsel pano.....	29
GÖRSEL 2.1.2.17: Sille Müzesi'nden bir görüntü.....	30
GÖRSEL 2.1.2.18: Sille Müzesi'nde halılarla ilgili bir sergileme.....	31
GÖRSEL 2.2.1.1: Guadiana Nehri Sınırında Mértola görünümü.....	32
GÖRSEL 2.2.1.2 : Ana Kilise -Eski Camii	33
GÖRSEL 2.2.1.3 : Tapınakların katmanlarını gösteren pano.....	33

GÖRSEL 2.2.1.4:	İslam Eserleri Müzesi'nden.....	34
GÖRSEL 2.2.1.5:	Nehir Kulesi kalıntıları.....	35
GÖRSEL 2.2.1.6:	Dini Kompleks Kazıları.....	36
GÖRSEL 2.2.1.7:	İslam Sanatı Müzesi'nden kubbe görüntüsü.....	36
GÖRSEL 2.2.1.8:	Kutsal Sanat Müzesi'nden Görüntü.....	37
GÖRSEL 2.2.1.9:	Kutsal Sanat Müzesi'nden farklı görüntü.....	37
GÖRSEL 2.2.1.10:	İslam Festivali Duyuru panosu.....	38
GÖRSEL 2.2.1.11:	Mértola Tanıtım Broşüründen Harita.....	38
GÖRSEL 2.2.1.12:	The Blacksmith's Forge(Demirci Evi).....	39
GÖRSEL 2.2.1.13:	Kano gibi etkinliklerin yapıldığı Guadiana nehri.....	40
GÖRSEL 2.2.1.14:	The Blacksmith's Forge(Demirci Evi).....	41
GÖRSEL 2.2.1.15:	Kiralanabilir Mértola ev örneği.....	41
GÖRSEL 2.2.1.16:	Mértola sakinlerinin evleri.....	42
GÖRSEL 2.2.1.17:	İslam Eserleri Müzesi'nden sergileme.....	42
GÖRSEL 2.2.2.1:	Müzenin dıştan görünümü.....	44
GÖRSEL 2.2.2.2:	Köyün ev ve sokakları.....	45
GÖRSEL 2.2.2.3:	Müzeden bir görüntü.....	45
GÖRSEL 2.2.2.4:	Sabit Biçerdöver.....	46
GÖRSEL 2.2.2.5:	Tarımsal Ekipmanlar 1.....	46
GÖRSEL 2.2.2.6:	Tarımsal Ekipmanlar 2.....	47
GÖRSEL 2.2.2.7:	Müzeden bir sergileme.....	47
GÖRSEL 2.2.2.8:	Demirci Atölyesi.....	48
GÖRSEL 2.2.2.9:	Geçici Sergi Alanı.....	48
GÖRSEL 2.2.2.10:	Projeksiyon Odası.....	49
GÖRSEL 2.2.2.11:	Belge Merkezi 1.....	49
GÖRSEL 2.2.2.12:	Belge Merkezi 2.....	50
GÖRSEL 2.2.2.13:	Yayınlar 1.....	50
GÖRSEL 2.2.2.14:	Yayınlar 2.....	51
GÖRSEL 2.2.2.15:	Taberna 1.....	51
GÖRSEL 2.2.2.16:	Taberna 2.....	52
GÖRSEL 2.2.3.1:	Müze'den görüntü.....	53
GÖRSEL 2.2.3.2:	Müze'nin üst kattan görünümü.....	54
GÖRSEL 2.2.3.3:	Müze'de kadın işçilerin canlandırması.....	55
GÖRSEL 2.2.3.4:	Müzeden bir bölüm sergileme.....	55
GÖRSEL 2.2.3.5:	Müze'de balıkların konserveleme canlandırması.....	56
GÖRSEL 2.2.3.6:	Denizaltı canlandırması.....	57
GÖRSEL 2.2.3.7:	Eskiçağdan yerleşim örneği sergilemesi.....	58
GÖRSEL 2.2.3.8:	Balık konserve markası La Rose afişi.....	59

GÖRSEL 2.2.3.9:	Müzenin aldığı ‘Avrupa Konseyi’ ödülün belgesi.....	62
GÖRSEL 2.2.3.10:	Müzedede sergilenen diğer ödül	62
GÖRSEL 3.2.3.3:	Havadan Külliyesi.....	68
GÖRSEL 3.2.3.4:	Fraktin Yazılı Kayası.....	69
GÖRSEL 3.3.4.1:	Zile Müzesi’nin yapılacağı arsa görüntüsü.....	76
GÖRSEL 3.3.4.2:	Bodrum kat planı.....	77
GÖRSEL 3.3.5.3:	Zile Bebekleri.....	80
GÖRSEL 3.3.5.4:	Penbe Özkan Sandığından kırkyama bohça örneği.....	80

KISALTMALAR LİSTESİ

CAMOC	: International Committee for the Collections and Activities of Museums of Cities Uluslararası Kent Müzeleri Koleksiyon ve Etkinlikleri Komitesi
DETOK	: Develi Turizm Odaklı Kalkınma Planı
Ed.	: Editör
ICCROM	: International Center for the Study of Preservation and Restoration of Cultural Property Uluslararası Kültürel Varlıklarının Korunması ve Onarım Çalışmaları Merkezi
ICOM	: International Council of Museums Uluslararası Müzeler Konseyi
ICOMOS	: International Council on Monuments and Sites Uluslararası Anıtlar Ve Sitler Konseyi
ICR	: International Committee for Regional Museums Uluslararası Bölgesel Müzeler Komitesi
IUCN	: International Union for Conservation of Natural Resources Uluslararası Doğa Koruma Birliği
KUDADA	: Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı
MÖ	: Milattan Önce
MS	: Milattan Sonra
OYKA	: Odaklı Yerel Kalkınma Grubu
s.	: Sayfa/sayfalar
SODES	: Sosyal Destek Programı
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
t.y.	: Basım tarihi yok
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
yy.	: Yüzyıl

GİRİŞ

Bu Tez çalışmasında , nitel araştırma yöntem ve teknikleri benimsenmiştir. Araştırma kapsamında müzecilikle ilgili literatür taraması yapılmış, Yurt dışında ve yurtiçinde araştırmanın amacını karşılayacak müzeler seçilmiş, yerlerinde ziyaret edilmiş, çalışma şekilleri ve etkileri gözlemlenmiştir.

Tezin temel problemini, göç vermiş, nüfus kaybı olmuş yörelerde, kentsel dönüşümde müzelerin rolünün ne olacağı konusudur. Bu amaçla tezde, öncelikli olarak müzelerin bulunduğu bölge, zaman içerisinde geçirdiği değişim (gerileme), tekrar canlandırma için gereken dönüşüm ve örnek müzelerin bu dönüşüme katkısı tez kapsamında incelenecektir.

Tez çalışmasına konu edilen olgu, kavram ve örneklerle yönelik verilerin bir kısmı yazılı kaynaklarda yapılan taramalardan ve araştırmacının gözlemlerinden oluşmaktadır. Mart 2017 ve Mart 2019 tarihleri arasında , araştırmaya konu edilen müzelere yönelik gözlem ve araştırmalar yapılmıştır. Ek olarak, veri çeşitliliği açısından yerelde çeşitli etkinlik ve organizasyonlar gerçekleştirilmiştir.

Tez çalışmasında kullanılacak olan veriler toplandıktan sonra belirli tematik çerçevelere göre düzenlenmiştir. Araştırma kapsamında ,Yapılan kaynak taramaları, gözlem ve görüşmeler, yöre ile ilgili önceden yazılmış kaynaklar ve çekilen fotoğraflar derlenmiş ve araştırmanın amacı doğrultusunda yorumlanmıştır. Sonucunda yöreye katkısı olacağı düşünülen ve tasarlanan Zile Müzesi örneği üzerinden görüş ve önerilerde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

KENT, MÜZE, KÜLTÜREL VARLIK

Tez çalışması kapsamında kullanılacak olan kent, müze, kültürel varlık kavramlarına kısaca değinilecek ve ilerleyen bölümlerde birbirleriyle olan etkileşimleri irdelenecektir.

1.1. Kent Kavramı

“Kent” kavramını sorgulamak için, ilk olarak Türk Dil Kurumunda kelime anlamına baktığımızda, “Sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun, yerleşme, barınma, gidişgeliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinmelerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşılarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimi” olarak açıklanmaktadır.¹

İnsanlar yapıları gereği topluluk halinde yaşamayı seçmişlerdir ve her zaman kendi topluluklarını diğerlerinden ayıran özellikleri olmuştur. Topluluklara göre şekillenen, kent olgusu, bu yüzden farklı disiplinlerden bilim insanlarının, bir arada çalıştığı bir olgudur. Tarih boyunca sosyologlar, antropologlar, mimarlar, ekonomistler, kentler üzerine düşünmüş ve çıkarımlar yapmışlardır.

“Kent tarihçileri, sosyologlar ve coğrafyacilar yıllarca bir kent tanımı getirmeye çalıştılar. Buna karşılık kentleşme kavramı içinde, tüm çözümlemelerin ötesinde, nüfus yoğunluğu ekonomik ve sosyal karmaşa, siyasi kültürel etkiler gibi temel nitelikler vardır. Bunların içinde beş önemli etken kentlerin ayırt edici özelliklerini belirler: Göç ve aşırı kalabalık, kimlik sorunları ve suç, yoksulluk ve refah, ticaret ve

¹http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5cd27e947a7324.35946689 (Çevirimiçi) ,6 Mayıs 2019.

*Üretim, kent kirliliği ve hastalık. Bütün kentler az veya çok bu nitelikleri barındırır ve zaman içinde bunların ağırlıkları değişir.”*²

Ekonomik, sosyal, siyasi olaydan etkilenen ve her zaman değişime açık olan kent, topluluğun kültürel varlıklarını içerisinde barındırmaktadır. Geçmiş ile geleceğin arasında insan topluluklarının izlerini sürdüğümüz yerlerdir. Tarih içerisinde bir dönemin güçlü kentleri, çoğu zaman aynı gücü sürdürememiştir ve şu an gezilen antik kentler konumundadırlar ve o dönemin izlerini halen bizlere sunmaktadırlar. Demek ki kent yaşadıkları tüm dönemlerin izlerini bir şekilde günümüze taşıtmaktadırlar. Bu tez çalışmasının ilerleyen bölümlerinde kentlerin kültürel varlıklarını incelerlerken, her zaman taşıdıkları ve taşıyacakları bu izler üzerinde tekrar durulacaktır.

1.2.Müze Kavramı

Geçmişten günümüze toplumların ve kentlerin ihtiyaçları, aynı kalmayıp değiştiği için, müze kavramını da incelerken öncelikle yıllar içerisinde değişen müze tanımları dikkatimizi çekmektedir. Uluslararası Müzeler Komitesinin (ICOM) 1946’da günümüze kadar, müze tanımları yapmış, yıllar içinde ihtiyaa göre bunlara güncellemeler getirmiştir.

1946’da ICOM tarafından yapılan ilk müze tanımında şöyle denmektedir. “müze kelimesi sanatsal, teknik, bilimsel, tarihi veya arkeolojik materyal bulunduran, içerisine hayvanat ve botanik bahçelerinin dahil olduğu, kütüphanelerin ise içerisinde

² David Fleming, “**Kent, Toplum, Müze – Deneyimler ve Katkılar**”, Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul: (ev. Gl ağla Güven),(D. Burçak Madran), 2001, s. 26-27

sergi salonu bulunan kütüphaneler istisna olmak üzere, dışında kaldığı halka açık tüm koleksiyonları içinde barındırır.”³

ICOM, 1951’de müzeyi şu şekilde tanımlamaktadır: "Müze kelimesi burada genel çıkar için yönetilen, koruma, çalışma, amaçlarıyla ve özellikle, sanatsal, tarihî, bilimsel ve teknolojik koleksiyonları, botanik ve hayvanat bahçelerini ve akvaryum gibi kültürel değer unsurlarının ve nesne gruplarının öğretimleri ve haz almaları için halka sergilendiği sürekli bir kuruluş" ⁴

1961’de bu tanım; "Müze, kültürel ve bilimsel önem taşıyan eser koleksiyonlarını, eğitim, çalışma ve insanlığın estetik hazzı için toplayan, koruyan, araştıran, ileten ve sergileyen, halka açık, toplumun ve toplumun gelişiminin hizmetinde olan kâr amacı gütmeyen kalıcı bir kuruluştur"⁵ olarak güncellenmiştir.

1974 yılında, Kopenhag’da gerçekleşen toplantıda, müze tanımı baştan ele alınıp; "Müze, insanlığın ve çevresinin kesin kanıtlarını, eğitim, çalışma ve insanlığın estetik zevki için toplayan, koruyan, araştıran, ileten ve sergileyen, halka açık, toplumun ve toplumun gelişiminin hizmetinde olan kâr amacı gütmeyen kalıcı bir kuruluştur"⁶ şeklinde düzenlenmiştir.

2007 yılında yaptığı müze tanımında ise müzeler; “toplumun ve toplumun gelişiminin hizmetinde, halka açık, eğitim, inceleme ve eğlence amacı için çevresini ve insanlığın somut ve somut olmayan kültürel mirasını toplayan, koruyan, araştıran, paylaşan ve sergileyen kâr düşüncesinden bağımsız, sürekliliği olan”⁷ kurumlar olarak yeniden değerlendirilmiştir.

“Kentler tüketim, zanaat ölçeğinde, üretim ve kültürel faaliyetlerin merkezleridir. Müzeler, kentte yaşayan halkın öykülerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Müzelerin kentin diğer kurumlarını birer ortak olarak görmeleri gerekir. Bu ortaklık arşivler, eğitim veya sanat

³ ICOM, **ICOM'a Göre Müze'nin Tanımı**, (t.y.) (Çevrimiçi) <http://icomturkey.org/tr/icoma-g%C3%B6re-m%C3%BCzenin-tan%C4%B1m%C4%B1>, 06 Mayıs 2019.

⁴ A.e.,

⁵ A.e.,

⁶ A.e.,

⁷ A.e.,

kurumları ile olabilir. Üstelik kent halkının hem eğitime, hem de sosyal gelişmesine yardımcı olmak bu kurumların öncelikli görevidir”⁸

Müze kavramı içerisinde, bu tez çalışmasının ana konusu olan yerel müzeleri ele alacak olursak, yerel müzeler turizmde önemli bir rol oynamaktadırlar. Yerel toplulukta, insanların bir yere ait olma ve bir bütünün parçası olma fikrini uyandırmaktadırlar. Gelenek ve göreneklerin yansıttıkları için özsaygı oluşturup, böylece farklı yaş gruplarıyla bağlantı kurarak, bu öğeleri gelecek kuşaklara taşımaktadırlar. Yerel bölge ile ilişkili sergilere ev sahipliği yaparak, insanların yerel projelerde görev almalarına olanak sağlamaktadırlar. Farklı kültürler arasında işbirliği ve iletişimi teşvik ettiklerinden, toplum ile sosyal ağları geliştirmektedirler.

1.3. Kültürel Varlık

Bu bölümde kent ve müze ikilisine eklenecek kültürel varlıklar üzerinde durulacak, böylece kent, müze, kültürel varlık üçgeni tamamlanacaktır. Bu bölümde kültürel varlık yerine kültürel miras deyiimi kullanılacaktır.

“Kültürel miras; kimliğimizle, kültürümüzle, tarihimizle ilgili somut ve soyut değerlerin tümüdür. Tarihi kentler ve dokular, kültürel peyzajlar, anıtsal yapılar, arkeolojik alanlar, kadar dil, gelenek, dans, müzik, ritüeller gibi yaşayan ama somut olmayan değerler de kültürel mirası oluşturur.”⁹

Kültürel miras, bir toplumun geçmişini, bilgi birikimini, sosyal, siyasal, kültürel birikimini günümüze taşıdığı için önemlidir ve sahip çıkılmalıdır. Kültürel miras, tekrar üretilebilen bir şey olmadığı için, sürdürülebilir bir şekilde korunması çok önemlidir.

⁸ Prof. Dr. Fethiye Erbay, “**Müze Yönetimini Kurumsallaştırma Çabası (1984-2009)**”, 1. bs., İstanbul: Mimarlık Vakfı Enstitüsü, 2009, s.285

⁹ ISMEP, “**Kültürel Mirasın Korunması**”, İstanbul: Haziran, 2014, s.11

<http://www.guvenliyasam.org/wp-content/uploads/2016/02/KULTUREL.pdf> (Çevirimiçi) 07 Mayıs 2019

*“Somut kültürel miras zaman içerisinde değişmezlik gösterirken; küreselleşmenin etkisiyle birlikte somut olmayan kültürel miras, değişime ve dönüşüme uğramaktadır. Bu nedenle, somut olmayan kültürel mirasın yok olma tehlikesi somut mirasa göre daha güçlü bir olasılıktır. Bu nedenle ulusların kimliğini ve evrensel kültürün bir parçasını yansıtan bu değerlerin korunması önemli bir politika alanı olmalıdır”.*¹⁰

Günümüzde, UNESCO, ICOMOS ve benzeri uluslararası kurumlar tarafından hazırlanan sözleşmelerde, uluslararası hukuk metinlerinde ya da ulusal düzeyde kullanılan yasalarda ve yönergelerde kültürel miras kategorileri şunlardır.

1. *Somut Kültürel Miras*

- *Taşınır Kültürel Miras (tablolar, heykeller, sikkeler, el yazmaları, arkeolojik eserler vs.)*
- *Taşınmaz Kültürel Miras (anıtlar, arkeolojik sitler, tarihi kent dokuları vs.)*

2. *Sualtı Kültürel Mirası (batıklar, sualtı kalıntıları ve kentleri)*

3. *Somut Olmayan Kültürel Miras (sözlü gelenekler, gösteri sanatları, ritüeller vs)*

4. *Doğal Miras (kültürel boyutu olan doğal sitler, kültürel peyzajlar gibi, fiziki, biyolojik ve jeolojik formasyonlar vs.)*¹¹

Günümüzde kültürel mirasın korunması ile ilgili olarak, Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Sözleşme, Avrupa Kültür Konvansiyonu, Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi, Avrupa Arkeolojik Mirasının Korunması Sözleşmesi, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi gibi pek çok uluslararası anlaşma mevcuttur. Bu metinlerin yanında, kültürel mirasın korunması ile ilgili Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO), Avrupa Konseyi, Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS), Europa Nostra, Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN), Kültür Varlıklarının Korunması ve Onarım Çalışmaları Uluslararası Merkezi (ICCROM) vb. pek çok uluslararası kurum bulunmaktadır. Ülkemizde kültürel mirasın korunması konusunda çalışmaları ise, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek

¹⁰ Nilüfer Negiz, “**Kentlerin Tarihsel Sürdürülebilirliğinde Kültürel Miras: Önemi Ve Değeri Üzerine Düşünmek**”, Akademia Sosyal Bilimler Dergisi, 2017 Cilt 1, Sayı 3, 159-172

¹¹ ISMEP, a.g.e.

Kurulları, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, gibi kurumlar yürütmektedirler. Merkezi idarenin yanında yerel yönetimlerin de konuda görev ve sorumlulukları bulunur.

Kültürel miras, tarih içerisinde var olmuş, geçmişten günümüze ulaşmış, fakat yine de sürekli değişime maruz kalabilen varlıkların, bilgilerin, gelenek ve göreneklerin inançların dahil edildiği bir kaynaklar bütünüdür.

İKİNCİ BÖLÜM

KENTSEL DÖNÜŞÜMDE MÜZELERİN ROLÜNÜ ÖRNEKLER ÜZERİNDEN ARAŞTIRMA

2.1. Türkiye’den Seçilen Müze Örnekleri

Tez çalışmasında, Bayburt’taki Baksı Müzesi ve Konya’daki Sille Kültür Vadisinde bulunan müzeler, Türkiye’den seçilen müze örnekleri olarak incelenecektir.

2.1.1. Baksı Müzesi

Doğu Karadeniz’de, Çoruh Vadisi’ne bakan bir tepenin üzerinde bulunan Baksı Müzesi, çağdaş sanat ve geleneksel el sanatlarını aynı çatı altında bir araya getiren, mimarisi ve içeriği ile sıra dışı bir müze örneğidir .

GÖRSEL 2.1.1.1:Çoruh Vadisi görüntüsü

Kaynak: Aydan Özkan Arşivinden, 19 Ekim 2018.

Türkiye'nin en yoğun göç veren bölgelerinden biri olan Bayburt'ta, 480 kişi ve 80 haneden oluşan, eski adıyla Baksı, yeni adıyla Bayraktar Köyünde bulunmaktadır. Müze, kaybolan gelenekleri yaşatmayı ve gelecek kuşaklara aktarmayı misyon edinmiş ve adını bu nedenle köyün eski isminden almıştır. Logosundaki içiçe geçmiş

üç 'B' harfi Bayburt, Bayraktar Köyü ve Baksı'yı simgelemektedir. Baksı 'şifacı, yardımcı, koruyucu' anlamına gelmektedir ve müzenin misyonunu yansıtmaktadır.

GÖRSEL 2.1.1.2: Bayraktar Köyü'nün tepeden görüntüsü.

Kaynak: Aydan Özkan Arşivinden, 19 Ekim 2018.

Sanatçı ve akademisyen Prof. Dr. Hüsamettin Koçan, Bayburt doğumludur ve doğduğu bu bölgeye, yıllardır kazandığı yaşam birikimini aktarmak niyetiyle, 2000 yılında kurduğu hayal için yola çıkmıştır.

Görsel 2.1.1.3 :Prof. Dr.Hüsamettin Koçan.

Kaynak: Aydan Özkan Arşivinden, 20 Ekim 2018.

Müze, 2005’te kurulan Baksı Kültür ve Sanat Vakfı ile gönüllüler, ve eser bağışlayan sanatçılar ile birlikte toplumsal bir projeye dönüşmüştür.2010 yılında uzun uğraşlar ve devletten hiçbir destek alınmadan açılan Müze, 40 dönümlük bir arazide, sergi salonları, depo müzesi, atölyeleri, kütüphanesi, konferans salonu, ve konukevi ile bir abide olarak yükselmektedir.

GÖRSEL 2.1.1.4: Sıradışı Mimarisiyle Baksı Müzesi.

Kaynak: Aydan  zkan Arşivinden, 19 Ekim 2018.

Müze, kadın istihdamına yönelik projeler geliştirirken, yönetim kurulunu kadın üyelerden oluşturmuş, kadının üretken ve yapıcı potansiyelini gün yüzüne çıkarmayı hedeflemiştir. Ehram tarzı dokuma tekniğinin  ağdaş bir anlayışla ele alınması, böylelikle bölgedeki kadınların etkin birer üretici sıfatıyla ekonomik hayatın içinde var olması amaçlanmıştır.

Görsel 2.1.1.5 :Atölye bölümünde bulunan dokuma tezgahları.

Kaynak: Aydan Özkan Arşivinden, 20 Ekim 2018.

Ehram atölyeleri ile kültürel bir miras ekonomik bir katma değer unsuruna dönüştürülerek kadın istihdamını desteklemektedir. Sosyal Destek Programı (SODES) ve Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı (KUDAKA) destekli projelerle kurulmuş olan, ehram ve kilim atölyelerinde, dokumaya başlayan Baksı Köyü'nün kadın kursiyerleri, bu üretimleri ile bölgede bir model oluşturmaktadır. Baksı Kültür ve Sanat Vakfı, geleneksel ehram dokumasını çağdaş tasarım anlayışı ile zenginleştirerek, pazarlama boyutunda da destek sağlamaktadır. Böylece, köydeki kadınların, etkin birer üretici olarak ekonomik hayatın içinde yer almalarını sağlamaktadır.

Görsel 2.1.1.6:Önceki yıllara ait yarışma afişleri.

Kaynak: Aydan Özkan Arşivinden, 20 Ekim 2018.

Baksı Müzesi, köy halkı ve özellikle gençler için bir sosyalleşme alanı oluşturmayı, özel yetenekli çocukları bu sayede keşfederek eğitimlerine burslarla destek olmayı da amaçlamaktadır.

Müzenin ana sergi salonu 1500 metre kare olup, bu bölümde çağdaş sanat ve tasarımlar sergilenmekte, sürekli sergiler organize edilmektedir. Bu sergilerin disiplinler arası olması tercih edilmektedir. Müze geleneksel bir anlayıştan ziyade hem geçmiş hem günceli takip eden, tek bir döneme ya da akıma bağlı kalmadan, birbirlerinden farklı üslup ve sanatçıları bir araya getirmektedir.

Görsel 2.1.1.7 :Müze Ana Sergi Salonu.

Kaynak: Aydan Özkan Arşivinden, 20 Ekim 2018.

Müzeye 2012 yılında eklenen Depo Müze ise 1000 metre kareye sahip olup, bu alanda çağdaş sanat eserlerinin yanında, cam altı koleksiyonu, işleme koleksiyonu, âlemler taş baskı koleksiyonu, şifa taşları, yazılar, resimler, seramik ve çömlek koleksiyonu ve ehramlar sergilenmektedir.

Görsel 2.1.1.8 :Feride Çelik, Depo Müzeyi Anlatırken.

Kaynak: Aydan Özkan Arşivinden, 20 Ekim 2018

Görsel 2.1.1.9: ‘Ayağımdaki Diken’ sergisinden Hüsamettin Koçan’ın bir yerleştirmesi

Kaynak: Aydan Özkan Arşivinden, 20 Ekim 2018

Baksı Müzesi, ana binada sergiler düzenlemekte ve atölyelere, sempozyumlara, şenliklere ev sahipliği yapmaktadır. Müze bugüne kadar “Tılsımlı Eller 1 &2”, “Şaman Güncesi”, “Gelenek ve Sanat”, “Miro’ya Açılan Heykelli Yol”, “On”, “Ayağımdaki Diken” ve “Toprak” sergilerini düzenlemiştir.

Görsel 2.1.1.10 :Müze Girişinde ‘Toprak’ Sergisi Afişi.

Kaynak: Aydan Özkan Arşivinden, 20 Ekim 2018,

Müze seminer, panel, söyleşi, sempozyum, konser gibi çeşitli eğitici ve kültürel etkinlikler düzenlemektedir. Ayrıca çağdaş sanat, kilim ve ebram atölyeleri mevcuttur. Bölge halkının, özel gün ve kutlamalarda, çevre köylerden gelen insanlarla sosyalleştiği ortamlardan biri de Müzedir.

GÖRSEL 2.1.1.11: Müze kütüphanesi.

Kaynak: Aydan Özkan Arşivinden, 21 Ekim 2018,

Müze Kütüphanesinde, 10.000'e yakın yayın bulunmaktadır, Amaç bölge insanını okumaya özendirme. Sergi katalogları, sanat yayınları ve halk bilimi kitapları yer

almaktadır. Konferans salonu, yöre halkının önemli kutlamalarında toplandıkları, sosyal buluşmanı salonu olarak kullanılmaktadır. Teknik donanımlı, 150 kişi kapasiteli bu mekanda, seminer, panel, sempozyum ve gösteriler gerçekleşmekte, eğitimler düzenlenmektedir.

GÖRSEL 2.1.1.12: Müzenin Çok Amaçlı Konferans Salonu.

Kaynak: Aydan Özkan Arşivinden, 21 Ekim 2018.

Öte yandan kurulduğu bölgede yetenekli çocukların tespit edilmesi, yüreklendirmesi için her yıl, düzenli etkinlik ve burs imkanları sağlayarak genç kuşağın yaratıcılığını desteklemektedir Öğrenci sanat şenlikleri de eğitime destek amacıyla organize edilmektedir. 2013 yılından beri gerçekleşen ‘Öğrenci Sanat Şenlikleri’yle, tüm Bayburt’a seslenmekte, resim yarışması, çocuk sanat atölyeleri ve çeşitli gösterilerle bölgedeki ilkokuldan, lise öğrencilerine kadar gençleri sanatla buluşturmaktadır. Yarışma sonunda başarılı bulunanlara Baksı Kültür ve Sanat Vakfı tarafından bir yıllık eğitim bursu verilmektedir.

GÖRSEL 2.1.1.13: Müze'nin Taş Odaları.

Kaynak: Aydan Özkan Arşivinden, 21 Ekim 2018.

Baksı Müzesi , bölgeye kültür turizmi artırma anlamında büyük katkı sağlamaktadır. Doğu Karadeniz’de bir turizm destinasyonu haline gelen müzede, 52 kişinin kalabileceği Taş odalardan ve Bayburt evinden oluşan konaklama imkanı mevcuttur. Böylece bölgenin turizm kalkınma projesine destekte bulunmaktadır.

Müze mağazada satışa sunulan ürünler, sanatı, zanaatı ve tasarımı bir araya getiren anlayışla yöre halkıyla, Baksı’nın zanaat atölyelerinde gerçekleştirilen projeler sonucu ortaya çıkmıştır. Müze’nin 10. Yıl etkinlikleri kapsamında dokuz tasarımcının ‘tılsım’ kavramı etrafında bir araya gelerek ortaya çıkardığı ve 10.Contemporary İstanbul’da sergilenen koleksiyon, müze mağazada satışa sunulmuştur.

Baksı Müzesi, kurulduğu günden bu yana, gösterdiği çaba için çeşitli ödüllere layık görülmüştür. Bunların en önemlilerinden biri Avrupa Parlamenterler Meclisi tarafından verilen “2014 Yılı Avrupa Konseyi Müze Ödülü” olmuştur. Ödül Töreninde Prof Dr. Hüsamettin Koçan, yaptığı konuşmada şunları söylemiştir:

“Baksı Müzesi için anahtar kelimeler, periferi, sivil sürdürülebilirlik, üretim, göç, yabancılaşma, kültürel demokrasi, sanatçılar, kadın ve çocuklardır. Bu kelimeler aynı zamanda hayallerimizin de üst başlıkları. İzleğimiz her zaman insan öyküsüne, kenara itilmiş hayatlara, unutulana ve ön yargılara doğru yürümek oldu. Ön yargıların yok edici baskısına karşılık, insan yanında olmayı seçtik. Çünkü hedefimiz Türkiye’nin en yoğun göç veren bölgelerinden biri olan Bayburt’a yaşam soluşunu sanatla yeniden kazandırmak, bölgenin ekonomik yaşamını canlandırmak... Bir diğer hedefimiz de bölge insanının yitirmekte olduğu geleneksel zanaatı, çağdaş sanatla aynı mekânda sergileyebileceğimiz bir kültür-sanat merkezi yaratmak. Böylece çağdaş sanatı periferiye taşıyarak merkezle aramızdaki mesafeyi kapatabileceğimize inanıyoruz. Bugün almaya hak kazandığımız Avrupa Konseyi Müze Ödülü, bu inançlarımızda haklı olduğumuzu bir kez daha gösteriyor bize..”¹²

Görsel 2.1.1.14: Avrupa Konseyi Müze Ödülü Töreninde.

Kaynak:<http://baksi.org/assets/images/content/odul-1.jpg>, (Çevirimiçi), 6 Mayıs 2019.

Baksı Müzesi, ödülün simgesi olarak verilen Joan Miro’ya ait bronz heykelciği 1 yıl süresince sergileme hakkı kazanmıştır. Bu amaçla ‘Miro’ ya Giden Heykelli Yol’ adlı bir sergi düzenlenmiştir ve aynı adlı bir yayım hazırlanmıştır. Bu kitapta Nusret Polat kaleme aldığı makalesinde Baksı Müzesi için şunları belirtmiştir:

“Baksı Müzesi’nin ciddi bir kültürel olgu olduğu barizdir. 1950’lerden beri ekonomik, politik ve toplumsal nedenlerle, Türkiye’nin doğusundan batısına doğru gerçekleşen göç olgusunu kültürel açıdan tersine çevirmektedir. Cumhuriyet tarihi boyunca merkezden çevreye gelen kültür, devletin ideolojik aygıtları aracılığı ile gerçekleştiği için genelde tepki çekmiş ve dolayısıyla çevrenin kültürel olarak yenilenmesi pek mümkün olmamıştır. Oysa Baksı

¹² Hüsamettin Koçan, <http://baksi.org/tr/oduller>, (Çevirimiçi), 6 Mayıs 2019.

Müzesi, sivil ve gönüllü bir inisiyatif olarak, bir ideoloji taşıma hareketi olmadığından dolayı, bulunduğu bölgenin potansiyellerini orada yaşayan insanlarla iletişim kanallarını açık tutarak, harekete geçirme becerisi gösterebilmiş ve böylece yerel halk tarafından benimsenmiştir. Dolayısıyla Baksı müzesi, periferideki kültürel ataletle karşı etkin bir mücadelenin sembolüne dönüşme potansiyeli taşımaktadır.”¹³

Görsel 2.1.1.15 :Bayburt Postası Haberi.

Kaynak:http://www.bayburtpostasi.com.tr/images/haberler/tbmm_2014_onur_odulu_sahiplerini_buldu_h9254.jpg (Çevirimiçi), 6 Mayıs 2019

Avrupa Konseyi ödülünün ardından yine 2014 yılında, Baksı Müzesi’ni kurması sebebiyle T.B.M.M. Onur Ödülü Hüsamettin Koçan’a verilmiştir. 2017 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığının özel ödülllerinden ‘En İyi Sanat Kurumu’ ödülüne layık görülmüştür.

Görsel 2.1.1.16:Ödül alan Baksı Hüsame Köklü Kadın İstihdam Merkezi Çizimi.

Kaynak: Aydan Özkan tarafından Baksı tanıtım sunumdan çekilmiştir,20 Ekim 2018.

¹³ Nusret Polat, “Miro’ya Giden Heykelli Yol”, Baksı Kültür ve Sanat Vakfı Yayınları, 2014, s.37

Ayrıca Tabanlıoğlu mimarlık tarafından projesi çizilen, önümüzdeki yıllarda Bayburt'ta açılacak, , Baksı Hüsame Köklü Kadın İstihdam Merkezi, MIPIMAR Future Awards 2017'de 'Sivil ve Kamu Binası' kategorisinde ödül almıştır.¹⁴

Baksı Müzesinde, Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansının desteklediği 'Geleceğe Açılan Kapılar' projesinde yer alan, 20-21 Eylül 2014'te 'Kültür Turizminin Bölgesel Kalkınmada Rolü' sempozyumu yapılmış ve bu kapsamda kitabı basılmıştır.

Baksı Müzesi'nde gerçekleşen bir diğer önemli workshop da Baksı Müzesi ve ICOM (Uluslararası Müzeler Konseyi) birlikte düzenledikleri organizasyondur. Ana fikir ise şu başlıklar çerçevesinde ele alınmıştır:

*“-Müzelerin bulundukları ortama sağladıkları sosyo-kültürel ve ekonomik katkılar,
-Bölgesel müzelerin yaşayan kültür ve bölgeyle kurabilecekleri bağlantılar,
-Somut ve somut olmayan kültürel değerler ve müze bağlamı,
-Bölgesel müzelerin yörelerindeki potansiyeli üretime yönlendirmede katkıları,
-Bölgesel müzeler ve üretim / istihdam ilişkisi”¹⁵*

Bu workshop'un içerik kitabı, İngilizce ve Türkçe olarak yayımlanmıştır. Tüm katılımcıların katıldığı sonuç raporunda, “Müzelerin etkileri, müze duvarlarının çok ötesine uzanır ve bulundukları coğrafyadaki toplumu ve ekonomiyi dönüştüren muazzam bir dalga etkisi yaratırlar...” denilmiştir.

Jette Sandahl'ın müzeyi 'bir toplumsal değişim etmeni' olarak anlattığı yazısında aslında müzenin özetini aktarmaktadır:

“Baksı Müzesi disiplinlere bağlı sınırları ortadan kaldırarak ve merkez ile sınır, gelenek ile modernite kavramlarını tersine çevirerek müzecilik alanında bir çığır açmakta ve müzeyi bir buluşma noktası , bir toplumsal etkileşim mekanı ve bu bölgeyi daha iyi daha sürdürülebilir bir yaşam kılmaya yönelik önemli bir unsur haline getirmektedir.”¹⁶

¹⁴ <https://futureprojects.architectural-review.com/2017-winners>, (Çevirimiçi), 6 Mayıs 2019

¹⁵ ICOM Workshop "Regional Museums as Generators of Development", Baksı Kültür Sanat Vakfı Yayınları, Aralık, 2015.

¹⁶ Jette Sandhal , “GED” Baksı'da 10 yıl,Baksı Kültür Sanat Vakfı Yayınları ,2016, s.85-88.

2.1.2. Kültür Vadisi Sille

Görsel 2.1.2.1:Sille’den bir görüntü.

Kaynak: Onur Karamercan arşivinden.

Konya’ya 8 km. mesafede yer alan Sille’deki en eski yerleşim, M.Ö. 8 -7. yüzyıla ait kalıntıların bulunduğu Sızma Höyüğü’dür. Eski adı Sylla veya Sylata olan Sille, Roma dönemine ait antik şehir kalıntıları göz önüne alınınca , Kral yolu üzerinde durak noktası olduğu ve bu yüzyılda Aziz Paul’un de Sille’ye uğradığı düşünülmektedir.¹⁷

Aya Elenia Müzesi

Görsel 2.1.2.2: Aya Elenia Müzesi kubbe bezemesi.

Kaynak: Onur Karamercan arşivinden.

¹⁷ “Kültür Vadisi Sille”, <http://www.selcuklusille.com/> (Çevirimiçi), 6 Mayıs 2019

M.S. 4. yüzyılda, Bizans İmparatoru Constantin'in Annesi Helena İstanbul'dan Kudüs'e gittiği haç yolu üzerinde , geçtiği bölgelerde birçok kilise yaptırmıştır. Konya'ya uğramış, burada ilk Hristiyanlık dönemine ait oyma mabetler görmüş , ve burada da bir kilise yaptırmaya karar vermiştir.

Görsel 2.1.2.3: Aya Elenia Müzesi dıştan görüntüsü.

Kaynak: Onur Karamercan arşivinden

Sille'deki Aya Elenia Kilisesi'nin kitabesi, yapının bu haç yolculuğu sırasında, Helene tarafından yaptırıldığını göstermektedir. Bu bilgi kitabesinde Karamanlıca yazılmıştır. Savaş sırasında askeri depo ve yaralı askerlerin tedavisine ayrılmıştır. Önceleri harabe durumda olan kilise Selçuklu Belediyesi tarafından restorasyon görmüş, Aya Elenia Müzesi olarak hizmete girmiştir.

Görsel 2.1.2.4 : Aya Elenia Müzesi iç mekan görüntüsü.

Kaynak: Onur Karamercan arşivinden.

Gevale Kalesi

Konya şehri tarihte, stratejik konumu açısından önemli olan Gevale kalesinden müdafaa edilmiştir. Gevale kalesine sahip olan, Konya'ya da hakim olmuştur. Kale ,Roma, Bizans, ve Selçuklu Dönemlerinde 'Rum'un Kilidi' ve 'Konya'nın Kilidi' olarak adlandırılmıştır. İçinde birçok hikayeler barındıran bu Gevale Kalesinde Selçuklu Belediyesi ve Kültür Bakanlığı işbirliğiyle 2012 den beri arkeolojik kazı çalışmaları yapılmaktadır. Kazıdan çıkan , envanterlik değerinde bulunanlar, yapımı planlanan bir müzede sergilenecektir.¹⁸

Zaman Müzesi

'Sille Şapeli'nin, 2012 yılında, Selçuklu Belediyesi tarafından restorasyonu tamamlanmış ve "Zaman Müzesi" olarak hizmete açılmıştır. Müze'de, çeşitli dönemlere tarihlenen, zaman kavramına ait çeşitli eserler sergilenmektedir.

Görsel 2.1.2.5: Osmanlı Dönemi Bronz Usturlab

Kaynak: Onur Karamercan arşivinden

¹⁸ "Gevale'de Tarihe Yolculuk", <http://gevale.com/portfolio-view/gevale-kalesinde-tarihe-yolculuk/>,(Çevirimiçi) ,6 Mayıs 2019

“Sille turizminin geliştirilmesi kapsamında Selçuklu Belediyesi tarafından restorasyonu tamamlanan Sille Şapeli’nde kurulan Türkiye’nin ilk Zaman Müzesi’nde, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemine ait “zaman” ile ilgili birçok nadide eser sergileniyor. Müzenin ilgi çeken eserleri arasında; Osmanlı ve Cumhuriyet dönemine ait özel tasarım saatler, Osmanlı paşaları tarafından düzenlenen ve genel kullanıma tanzim edilen ruznameler, cep ve masa takvimleri ve resmi dairelerde kullanılan el yazma- baskı takvimler sayılıyor. Ayrıca altın, gümüş köstekli cep saatleri, Türk Hava Kurumu’na ait illere göre coğrafik ve ekonomik verilerin bulunduğu cetveli takvim, Roma dönemine ait arkeolojik güneş saati örneği ve halen Konya Hacı Hasan Camii Şerifi kible duvarında bulunan Osmanlı dönemi güneş saati reproduksiyonu vb. birçok kıymetli eser yer alıyor.”¹⁹

Görsel 2.1.2.6 :Sille Müzesinde Zaman Müzesi için ayrılmış sergileme.

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 14 Nisan 2018.

¹⁹ <http://www.selcuklu.bel.tr/haberler/guncel-haberler/208/sille-sapel-gecmisi-gunumuze-tasiyor-zaman-muzesi.html> (Çevirimiçi), 6 Mayıs 2019

Görsel 2.1.2.7 :Osmanlı dönemi hilal yıldız işlemeli salon saati (özel üretim).

Kaynak: Onur Karamercan arşivinden.

Sille Müzesi

Sille’de 1941’de inşa edilmiş ve geçmişte Sille İlkokulu olarak kullanılan bina, Sille Subaşı mahallesi, Hükümet caddesi üzerinde bulunmaktadır. Yapı iki katlıdır, cumbası ve iki taraflı merdivenli, girişiyle heybetli bir girişi vardır ve Sille kentsel sit alanı içerisinde bulunmaktadır. Restore edildikten sonra ‘Sille Kültür Evi’ olarak kullanılmıştır.

Görsel 2.1.2.8 : Sille Müzesi’nin dıştan görüntüsü.

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 14 Nisan 2018.

Bugün ise Sille Müzesi olarak faaliyet göstermektedir. Sille'nin el sanatlarını ve folklorik ürünlerini sergilemek , tarihi ve kültürel varlıklarını ziyaretçiler sunmak amacıyla açılan müze, Silleye gelen ziyaretçiler için güzel bir cazibe merkezi olacaktır.

Görsel 2.1.2.9 : Sille Müzesi'nden bir görüntü.

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 14 Nisan 2018.

Binada, Sille'nin yaşamındaki objelerin, çömlekler ve toprak işlerinin ve Sille'ye has halıların sergilendiği bölümler bulunmaktadır. Müzede ayrıca Sille'de yapılan ve Kabe iç örtüsünden oluşan bir parça müzenin önemli koleksiyon eserlerinden biridir.²⁰

Görsel 2.1.2.10: Sille Müzesi'nde Kabe iç örtüsünde bir parça.

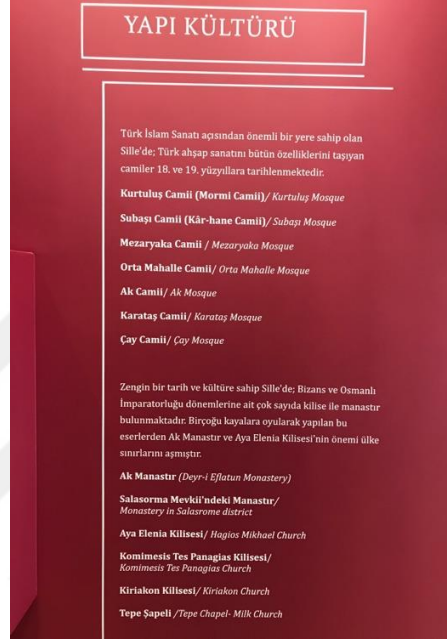

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 14 Nisan 2018.

²⁰ <http://www.selcuklu.bel.tr/haberler/guncel-haberler/1901/baskan-altaydan-silleye-muze-mujdesi.html> , (Çevirimiçi), 6 Mayıs 2019.

1989 yılında, Silleselçuklu ilçesinin mahallesi olarak kabul edilmiştir. 1995 yılında ‘Konya Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu’ güney yamaçları (kilise, manastır ve mezarlıklar burada bulunur) birinci derecede arkeolojik sit alanı ilan etmiştir. Ayrıca eski yerleşme alanı ise kentsel sit alanı olarak tanımlanmıştır. Bütün bu dönüşümler, çabalar, ve sahiplenmeler, Silles’yi, Konya’nın turizm ve kùltür merkezi haline getirmektedir.

Görsel 2.1.2.11 : Silles Müzesi’nde yapı kùltürünü anlatan duvar panosu.

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 14 Nisan 2018.

Silles’de ayrıca, Osmanlı Dönemine ait Türk İslam sanatının özel ahşap camilerinden bulunmaktadır. Ak Camii, Kurtuluş Camii, Subaşı Camii, Çay Camii, Karataş Camii Orta Mahalle Camii, Osmanlı Dönemi’nin 18. yy. ve 19. yy. mimari özelliklerini taşımaktadır.

Görsel 2.1.2.12 : Silles Müzesi’nde geleneksel mimariyi anlatan sergileme.

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 14 Nisan 2018.

İncelemelerden anlaşılmaktadır ki Sille, önemli kültür varlıklarına sahip, çok eski zamanlardan beri yaşatmaya çalıştığı gelenek ve görenekleriyle, günümüzün önemli kültür destinasyonlarından biri haline gelmiştir. Hem Türk İslam eserlerini, hem de Hristiyan Ortodoks eserlerini içinde var eden Sille ,bu kültürel zenginlikleri koruyup, müze gibi, kültür merkezi gibi fonksiyonlar yükleyerek günümüz yaşamına dahil etmiştir. Müzeye çevrilen eski Sille İlkokulu, restorasyon sonrası müzeleştirilen Aya Elenia Kilisesi, Zaman Müzesine dönüşen Sille Şapeli, Sille Kültür Müzesi olarak faaliyet gösteren Ak Hamam, Kültür Vadisinin önemli değerleridir.

Görsel 2.1.2.13 : Sille Müzesi’nde giriş katından bir görüntü.

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 14 Nisan 2018.

Sille’de el sanatları çok büyük değer taşımaktadır. Dünyaya nam salmış halı ve kilimleri, taş işçiliği, bol nakışlı kıyafetleri, testiçilik, mumculuk, Sille’de eskiden beri var olan el sanatlarıdır ve günümüzde Selçuklu Belediyesi tarafından yaşatılmaya devam edilmektedir.

Görsel 2.1.2.14 : Sille Müzesi’nden bir görüntü.

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 14 Nisan 2018.

“Çekül Vakfı ile Konya Büyükşehir Belediyesi’nin ortak bir projesi olarak hayata geçirdiği Metin Sözen Kent Atölyesi, yerel ustaların yetiştirildiği ve Sille taş işçiliğinin yaşatıldığı önemli bir merkezdir. Ayrıca Selçuklu Belediyesi tarafından gerçekleştirilen SELMEK’in Türk İslam Sanatları ile el sanatları kursları, halı ve kilim atölyeleri ile Sille kent merkezinde oluşturulan ve Sille el sanatı ürünlerine tahsis edilen dükkânlar bu çalışmalardan sadece birkaçıdır.”²¹

Görsel 2.1.2.15 : Sille Müzesi’nden bir görüntü.

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 14 Nisan 2018.

Sille kıyafetleri, Anadolu yerel kıyafet özelliği göstermesine karşın, özenilerek işlenmiş nakışlarıyla, diğer yöre kıyafetlerinden farklılık göstermektedir. Sille kıyafetlerinin ve aksesuarların detayları şu şekilde anlatılmaktadır:

Görsel 2.1.2.16 : Sille Müzesi’nde kıyafetlerle ilgili görsel pano.

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 14 Nisan 2018.

²¹ “Kültür Vadisi Sille”, www.selcuklusille.com, (Çevirimiçi), 6 Mayıs 2019

“Günlük kullanıma ve özel günlere göre farklılık gösteren kıyafetlerde işlev ve estetiğin birlikteliği görülmektedir. Kadın kıyafetlerinde, günlük kıyafetler daha sade ve yapılan işlerde kolayca kullanılabilir olacak şekildedir. Yün basma, lefkayıt ve şetari olarak isimlendirilen bu kıyafetlerde ayırıcı öge kullanılan kumaşlardaki desenlerdir. Kadınların belirli günlerde kullandıkları kıyafetler ise oldukça süslü ve bol aksesuarlıdır. Cuma günü erkek tarafı gelinlerinin giydiği sarka, Perşembe günü yeni gelinlerin kullandığı cubba, cumartesi günü gündüz gelinlerin giydiği silah kürkü ve etekçe, nişanlı kızların kullandığı ferace ve frengi, cumartesi günü gecesi giyilen mıklama ile yeni gelinlerin bir yere giderken giydikleri çiçekli bu kıyafetlerden bazılarıdır. Kullanan kişiye ve güne göre değişen bu özel kıyafetlere fesler, çevre denilen ipekli tüller, fes üzerine bağlanan öbrüler, takma saçlar, altın kuşaklar, yaka kısmını kapatmaya yarayan davklar, şalvar üzerine giyilen zıbbalar, bir çeşit kol ve yaka süslemesi olan fistanlar (gaytan) ile galoş denilen kilim desenli dokumadan yapılan ayakkabılar eşlik etmektedir. Çeşit olarak az olmasına karşın oldukça süslü olan erkek kıyafetleri ise poşu, yelek (omuzda), gömlek (sırtta), kuşak, silahlık, şalvar, çorap ve çarıktan meydana gelmektedir. Bugün bu kıyafetlerin en güzel örnekleri Sille Kültür Müzesi olarak kullanılan Ak (Hacı Ali Ağa) Hamam’ında sergilenmektedir.”²²

Görsel 2.1.2.17: Sille Müzesi’nden bir görüntü.

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 14 Nisan 2018.

²² “Kültür Vadisi Sille”, www.selcuklusille.com, (Çevirimiçi), 6 Mayıs 2019

Sille'nin zanaat geleneğinde, kilim ve halı dokumacılığı büyük önem taşımaktadır. Günümüzde çeşitli kurs ve faaliyetlerle, sürdürülmeye gayret edilmektedir. Sille kilim ve halıcılığının detayları şu şekilde belirtilmektedir:

Görsel 2.1.2.18 :Sille Müzesi'nde halılarla ilgili bir sergileme.

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 14 Nisan 2018.

“Sille halıcılığında renk için kullanılan başlıca hammadde cehri isimli bir bitkidir. Dışı yeşil, içi ise sarı renkli meyvelere sahip dikenli bir bitki olan cehrilerin üretimi Sille’de gerçekleşmiş, üretim fazlalığı yurtiçi ve yurtdışında pazarlanmıştır. Sille halıcılığındaki ana renkler kırmızı, açık ve koyu yeşil, bej, açık mavi, siyah ve sarıdır. Zeminde kullanılan halı ve kilimlerin dışında seccadeler ve duvar halıları ile atların eğerlerinde kullanılan örtüler Sille’de üretilen halı ve kilim çeşitleridir. İlmekli dokumalarda yün; geçgi ve çözgü dokumalarda ise pamuğun tercih edildiği ürünlerde dokunan eserin boyutu ile bağlantılı olarak tek, üç veya beş göbek motifi kullanılmıştır. Türk halı ve kilim sanatındaki motiflerin büyük bir ustalıkla uygulandığı Sille’de duvar halıları ile seccadelerde Hz. Mevlana’nın Türbesi ve Selimiye Cami’si gibi yapı tasvirleri de sıklıkla tercih edilmiştir. Bugün bu eşsiz el sanatı örnekleri Konya’daki müzelerde ve Sille Kültür Müzesi (Ak Hamam)’nde sergilenmektedir.”²³

Gerek Baksı, gerekse Kültür Vadisi Sille projeleri, Türkiye’den seçilen müze örnekleri olarak oldukça önemlidir. Bu iki örnek Türkiye’de yürütülen ilk öncü projelerdendir. Kentsel dönüşümde müzelerin rolünü gösteren, başarıya ulaşmış ve halen sürdürülen örneklerdendir.

²³ A.e.

2.2.Yurtdışından Seçilen Müze Örnekleri

7-9 Kasım 2016 Glasgow’da gerçekleşen Museum Association konferansında , Luis Raposo²⁴ yaptığı konuşmada, özellikle göçün yüksek olduğu yerlerde ve birçok kırsal alanda sürdürülebilirliğin, topluluklar için acil bir konu olduğunun ve müzelerin bu konuya nasıl katkısı olabileceği konusunda önerilerde bulunmuş, Portekiz’den Mértola ve Museo do Ruralidade²⁵ örneklerini vermiştir. Bu iki müze ve yine Portekiz’deki Portimao Müzesi yöneticileri ile iletişime geçilmiş ve Mart 2017 de bu üç müze ziyaret edilmiş ve yapılan incelemeden sonra tez başlığı ilgili olduğu düşünülerek, tez çalışması kapsamına alınmıştır.

2.2.1. Mértola Örneği

Görsel 2.2.1.1:Guadiana Nehri Sınırında Mértola görünümü.

Kaynak:Aydan Özkan arşivinden,10 Mart 2017.

Mértola’da, ilk izler beş bin yıl önce Neolitik zamanlara dayanmaktadır. Eski zamanlarda İberlerin yaşadığı, huzurlu bir tarımsal alanken Fenikeliler, Yunanlılar ve Kartacalar, ticaret yollarının üzerinde olduğu için Mértola'ya gelmişlerdir. Zamanla Mértola'nın tarihi ve işgali, Akdeniz ticaret rotaları için hayati bir yer olan Guadiana Nehri'nin sınırındaki konumu ile belirlenmiştir.

²² ICOM, Avrupa Yönetim Kurulu Üyesi ve Lizbon Ulusal Arkeoloji Müzesi yöneticisi

Görsel 2.2.1.2: Ana Kilise -Eski Camii .

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden,10 Mart 2017.

Mértola'nın Romanizasyonu, MÖ 2. yüzyıl boyunca gerçekleşmiş ve bu toprakların asıl işgali o yüzyılın ikinci yarısında gerçekleşmiştir. Bu dönemde kentin önemine dair kanıtlar, yıllar içinde köyde bulunan heykel, yazılı kaynaklar, madeni paralar ve çoklu arkeolojik buluntular tarafından sağlanmaktadır. Geç Antik Dönem'de, ekonomik önemini ve ticari işlevini korumuştur. Roma İmparatorluğunu sarsan askeri ayaklanmalar kentte güvensizlik ve istikrarsızlık durumları yaratmıştır. Mértola Kalesi'nde bulunan arkeolojik buluntularda, Visigot toplulukların izleri görülmektedir.²⁶

Görsel 2.2.1.3:Tapınakların katmanlarını gösteren pano

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden,10 Mart 2017.

²⁶ “Mértola Museum General Catalogue” , Mertola’s Archeological Center, 2014

711'de Tarık liderliğindeki Kuzey Afrika halklarının işgali ile Mértola, ticari işlevini yeniden teyit etmiş ve Akdeniz'in en batı limanı olarak statüsünü yükseltmiştir. Hristiyan fethi, 1238'de meydana gelmiş ve toprak daha sonra Santiago Şövalyeleri Emri'ne bağışlanmış, zamanla ticari önemini giderek kaybetmiştir. On altıncı ve on yedinci yüzyıllarda, liman Kuzey Afrika'daki Portekiz bölgelerine tahıl ihracatı için önemli hale gelmiştir. On dokuzuncu yüzyılın sonunda, madenciliğinin keşfedilmesiyle Mértola'nın topraklarında yeni bir hayat başlamış, nüfus 112 yıllık faaliyet boyunca önemli ölçüde artmış ve yaklaşık 25 milyon ton cevher (çoğunlukla bakır) topraktan çıkarılmıştır.

Madenciliğin azalmasıyla birlikte, 1961 ve 1971 yılları arasında, belediye, nüfusunun % 50'sinden fazlasını kaybederek geri dönüşü olmayan büyük bir nüfus göçü yaşamıştır.

Seksenlerde, yoğun arkeolojik faaliyetler, köyün tüm geçmişini ortaya çıkarmış ve belediye genelinde yapılan kazılardaengin miras keşfedilmiştir. Mértola, 'Müze Köy' olarak adlandırılmaktadır. Mértola'nın tarihi merkezinin sokaklarında ve müzelerinde, geçmişin mirası keşfedilebilmektedir.

Mértola Portekiz'deki en büyük belediyelerden birisidir. Geçmişte farklı dönemlerde önemli bir ticaret limanı olmuş, Fenikeliler, Romalılar, Vizigotlar ve Arapların yönetimine girmiştir. Bugün belediye sınırları içerisinde tüm bu kültürlerin izleri görülebilmektedir.²⁷

Görsel 2.2.1.4: İslam Eserleri Müzesi'nden

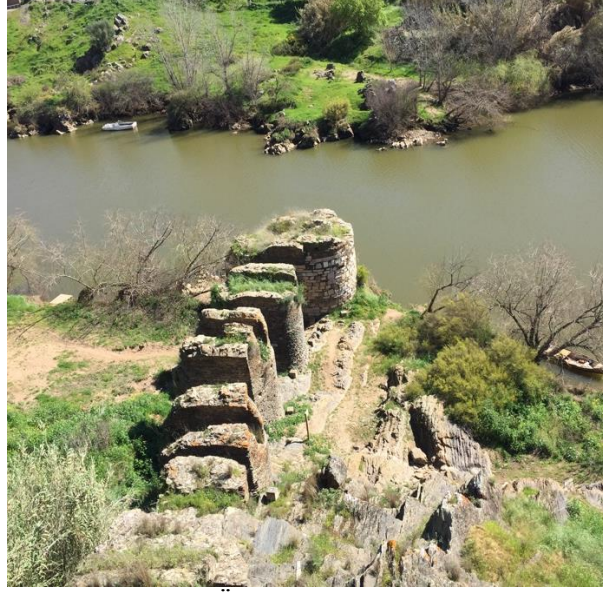

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 10 Mart 2017.

²⁷ Mertola Museum General Catalogue ,A.e

Tarihi bir merkeze sahip olan Müze Şehir Mértola’da sistemli arkeolojik çalışmalar sonucu hâlâ keşifler gerçekleştirilmektedir. 1970’lerin başında başlayan projeyle eski şehrin tamamına yayılmış başarılı bir yaşayan müze oluşturulmuştur. Ziyaretçiler Guadina’nın bankları arasında ve tarihi patikada yürürken burada yaşamış medeniyetlerin çeşitliliği karşısında şaşırırmaktadırlar. Burada aynı zamanda sanat sergileri, yemek sunumları ya da İslam Festivali gibi kültürlerarası kutlamaları içeren

Görsel 2.2.1.5:Nehir Kulesi kalıntıları

Kaynak:Aydan Özkan arşivinden,10 Mart 2017.

çok çeşitli etkinlikler de düzenlenmektedir. Mértola muhteşem doğa manzarası, spor yapmaya elverişli alanı, kuş izleme, avlanma ve balık tutma olanaklarıyla da dikkate değer bir bölgedir. Guadina Nehri ve tahıl tarlaları arasında konumlanmış Mértola’nın coğrafyası şehrin kültür ve medeniyetlerin buluştuğu bir yer haline gelmesini sağlamıştır. Bu bağlamda Portekiz toplumsal hafızasının korunmasına dair muhteşem ve görülmesi gereken bir örnektir.

Görsel 2.2.1.6:Dini Kompleks Kazıları

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden,10 Mart 2017.

Guadina ve arkeolojik kazıların manzarasını sunan ve bölgede Vizigotların varlığını kanıtlayan İslam Öncesi döneme ait parçaları barındıran Menagem Kalesi, eski şehrin merkezindeki Müzede sergilenen arkeolojik buluntuların geniş bir koleksiyonu, otuz yıllık arkeolojik çalışmaların sergilendiği Roma Evi, 5 ve 8. yüzyıllarda nekropol olarak kullanılmış ve geç dönemde geniş bir Müslüman nüfusun mezarlarının bulunduğu Paleo Hristiyan Bazilikası, São Sebastião Şapeli ve Nekropolis, Dokumacıların Workshopu, Kutsal Sanat ve İslam Eserleri Müzesi,

Görsel 2.2.1.7:İslam Eserleri Müzesi’nden kubbe görüntüsü.

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden,10 Mart 2017.

Demircilerin Demir Dövmesi, anıtların, mozaiklerin, hayvan figürlerinin ve 12-13. yüzyıllara ait Müslüman evlerinin bulunduğu Alcazaba Çevresi, Kale, Madenciler

Evi, Mértola Evi, Manastır, belediyedeki kiliselerden toplanan resim, heykel, ayin gereçleri gibi objelerden oluşan kutsal sanat koleksiyonuna sahip Misericordia Kilisesi,

Görsel 2.2.1.8: Kutsal Sanat Müzesi’nden Görüntü

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 10 Mart 2017.

1977 yılında Hollandalı bir sanatçı çift tarafından alınan ve çağdaş sanat sergileme alanına dönüştürülen São Fransisco Manastırı ve çevresi, disiplinlerarası bilimsel araştırmaların yapıldığı İslam ve Akdeniz Araştırmaları ve Akdeniz Gastronomi Merkezine ev sahipliği yapan Amarela Evi, 12 ve 13. Yüzyıllarda Müslüman tapınağı olarak kullanılmış ve İslam mirası sunan Arap mimarisindeki Ana Kilise,

Görsel 2.2.1.9: Kutsal Sanat Müzesi’nden farklı görüntü.

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 10 Mart 2017.

Nehir Kulesi, Saat Kulesi bölge mirası arasındadır. Roma ve İslam uygarlıklarının işaretleri bölgenin dar sokaklarında yürürken keşfedilebilmektedir.²⁸

²⁸ Mertola Museum General Catalogue ,A.e

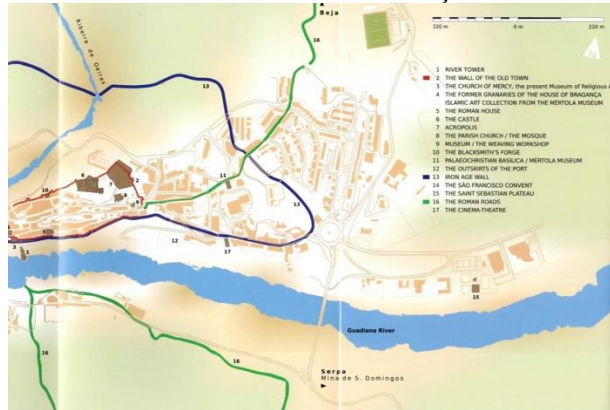
Görsel 2.2.1.10:İslam Festivali Duyuru panosu

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden,10 Mart 2017.

Bölgedeki güçlü İslam etkisini kutlamak için iki senede bir mayıs aylarda İslam Festivali gerçekleştirilmektedir. Bölgenin eski caddelerinde müzik dinletileri, sergiler, tiyatrolar, gastronomi etkinlikleri, konferanslar, Arap pazarları düzenlenmektedir. Ayrıca mart ayında Nehir Balığı Festivali, nisan ayında Bal, Peynir ve Ekmek Panayırı, haziran ayında Şehir Festivalleri, ağustos ayında Radikal Mértola etkinliği ve ekim ayında Mértola Avcılık Fuarı organize edilmektedir.

Görsel 2.2.1.11:Mértola Tanıtım Broşüründen Harita

Kaynak:Aydan Özkan arşivinden,10 Mart 2017.

Mértola, ‘Müze Köyü’ büyük bir işbirliği ile oluşturulmuş bir belediye kurumudur. Bu oluşumun esas mimarları Mértola Belediyesi ve Arkeoloji Merkezi olup, EB23-ES Okulu ve Bento de Jesus Caraça Meslek Okulu’nun da kuruluş sırasında önemli katkıları olmuştur. Meslek okulu, Achada de São Sebastião’da bulunan Müze için

kazı, inşa ve koruma alanlarında destek sağlamış; Santa Casa da Misericordia, eski kilise binasını içindeki kıymetli parçalarla beraber Porta de Riberia'daki Müzeye bağışlamış; Miras ve Koruma Derneği São Miguel do Pinheiro ve Alferes'in yeldeğirmenlerini onarmış ve Belediye, Merkez, Dernek ve Meslek Okulu, Mosterio'daki küçük müze için işbirliğine girişmişlerdir. Merkezi ve bölgesel yönetimlerden devlet kurumları ve özel kurumlar da finansal, teknik ve bilimsel destek sağlayarak katkı sunmuşlardır. Eserleri tek bir binada kısıtlanmak yerine farklı temalarla, farklı alanlarda oluşturulması amaçlanmıştır.²⁹

Görsel 2.2.1.12: The Blacksmith's Forge(Demirci Evi)

Kaynak:Aydan Özkan arşivinden,10 Mart 2017.

Arkeolojik çalışmaların başlamasından on yıllar sonra bugün halk arasında aidiyet hissi oluşmaya başlamıştır. Yakın zamana kadar var olmayan bu gurur, turistlerin kültürel ilgileri karşısında harekete geçmiştir.

1978 den beri bölgede kazı yapan arkeolog Claudia Torres, Mertola Katoloğundaki yazısında özetle şöyle demektedir:

“Müzenin dekoru bugün kasabanın kendisidir. Cadde labirenti, evlerin yüksekliği, pencere ve kapılar ve tüm şehir dekoru müze temasına dâhildir. Zaman zaman arkeolojik kazılarda bulunan yeni anıt ya da kalıntılar müzeyi harekete geçirmekte,

²⁹ **Mertola Museum General Catalogue** ,A.e

buluntuların saygın bir şekilde korunup sergilenmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Müze, bugün “bölge müzesi” olarak tanımlanabilecek pek çok alana sahiptir. Bu alanlar turistlerin de ilgisini çekip, onlara keşif yapma olanağı sağlamaktadır.

Görsel 2.2.1.13:Kano gibi etkinliklerin yapıldığı Guadiana nehri.

Kaynak:Aydan Özkan arşivinden,10 Mart 2017.

Bunun için yalnızca bir sabah yeterli olmamakta, tam günlük bir ziyaret gerekmektedir. Yetmişli yıllarda bölgede yalnızca bir restoran bulunmaktayken, bugün on beşten fazla restoran mevcuttur. Nüfus, daha kapsamlı ve emek isteyen bir araştırma yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Yedi bin hektarlık Vale do Guadiana Resmi Doğa Parkı'nı oluşturduğumuz gibi, müzelerimizi ziyaret eden yıllık yirmi beş bin turistin küçük şehirdeki büyük kalabalıktan etkilenmemesi adına geçmiş yıllarda ziyaret parkurlarını bölümlere ayırdık.

Görsel 2.2.1.14:The Blacksmith's Forge (Demirci Evi).

Kaynak:Aydan Özkan arşivinden,10 Mart 2017.

Duvarların ardındaki alternatif güzergâhlar kırsal dünyanın eski ama halen aktif diğer anıtlarının keşfedilmesini amaçlamaktadır. Diğer alanlarla iletişim halinde olmak, eski yollarda koşmak, yakın zamanda yenilenen yel değirmenlerini keşfetmek ve yeni ve aktif doğa turizminin ilgi çekici diğer mekânlarının keşfedilmesini sağlamak da amaçlananlar arasındadır.

Görsel 2.2.1.15:Kıralanabilir Mértola ev örneği

Kaynak:Aydan Özkan arşivinden,10 Mart 2017.

Bizi ziyaret eden turistlerin sayısını arttırmak için çeşitli yöntemlerimiz mevcut. Tatilciler güney sahillerine inerken kısa süreliğine dururlar. Bu, bizim aradığımız turist değildir. Neyse ki, yetişmiş ve ilgili ziyaretçiler de görünür olmaya başlamıştır. Bu ziyaretçiler müze kayıtlarının da belirttiği üzere burada daha çok vakit geçirmektedirler. Bıraktıkları paradan ziyade, kültürlerine bağlı olarak getirdikleri

bilgiler, taşınmaz zenginlikler ve uzmanlıklar yerliler için ilgi çekici olmaktadır. Tüm günlerini sokakta müzeleri gezerek geçiren bu turistler, buradaki nüfusla da iletişime geçip, kendi kültür ve bilgi birikimlerini de onlarla paylaşmakta, böylece bilgi bağları oluşturmakta ve düzgün bir şekilde sürdürülebilir paylaşım şekilleri ortaya çıkarmaktadır.

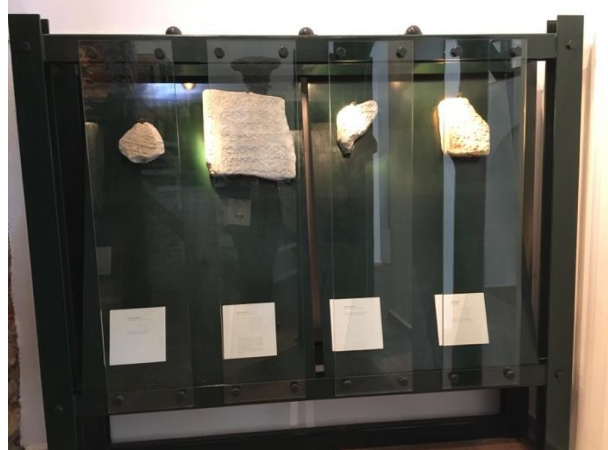
Görsel 2.2.1.16:Mértola sakinlerinin evleri.

Kaynak:Aydan Özkan arşivinden,10 Mart 2017.

Bu nedenle sadece turist seçmiyor ancak yerlilerin de niteliğini arttırıyoruz. Yerliler turistleri karşılayarak, onlara bu ziyaretlerinde rehberlik etmektedirler. Yerlilerin rehberliğinde, konuşmaya dayalı bir ziyaret bazen karışık işaretlerle dolu güzel afişlerden çok daha yaratıcı ve önemli bir deneyim sağlayabilmektedir. Yazılı bilgi turistlere her zaman iletişim kurma ve soru sorma imkânı vermemekte, onları inceliklerle bekleyen kişilerle diyaloga girme olanağı sunmaktadır.

Görsel 2.2.1.17:İslam Eserleri Müzesi'nden sergileme.

Kaynak:Aydan Özkan arşivinden,10 Mart 2017.

Her toplum, her topluluk en önemli eserlerini saklamalı, korumalı ve değerlendirmelidir. Bu eserler kolektif bir hafıza altında kayıt altına alınmalı ve belgelenmelidir. Bu hafıza müze olabilir ve olmalıdır. Bir bölge ya da ülkenin ruhuna yoğunlaşan ve onu birleştirme yetisine sahip olan bu koruma alanları, toplumun bilinçaltına da değer verir. Yerel müzeler, koruma alanları, erişilebilir patikalar, kapılar, kaya banklar, duvarlar, bahçeler ve meyve bahçeleri gibi çeşitlere bölündüğünde daha belirgin hale gelmektedirler. Ve özellikle içerisinde ilgili ve uyumlu bir nüfus, geçmişten yararlanarak yaşıyorsa Mértola Müzesi adım adım budur’’³⁰

³⁰ Claudio Torres “**Mértola Museum, General Catalogue**” , Mértola’s Archeological Center, 2014, s.11-19

2.2.2. Museu da Ruralidade

Castro Verde belediyesine bağlı olan bu kırsallık müzesi, bölgenin somut ve somut olmayan varlıklarını korumak ve bunlar arasında diyalog kurmak için bir alan yaratmakta önemli bir rol oynamaktadır. Portekiz'in Algarve ve Beja yamaçları arasında yer alan ve bu yöre halkının geçmişini ve anılarını hatırlatan, yerel bir müzedir.

Görsel 2.2.2.1:Müzenin dıştan görünümü

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 10 Mart 2017.

Müze ziyareti öncesi, müze yöneticisi Miguel Rego ve tercümede yardımcı olan Carlos Pedro ile elektronik posta ile yazışıp, 10 Mart 2017 günü müzede buluşma sağlanmıştır. Tezin kapsamının zenginleştirilmesinde oldukça büyük katkısı olmuştur.

Miguel Rego, köy halkının müze kurulumu sırasındaki katkılarını anlatmış, yapılan sözlü tarih çalışmalarını, ailelerin bağışladığı eşya ve dökümanları nasıl arşivlediklerini ve geçici sergilemelerle bunları ne şekilde paylaştıklarını anlatmıştır. Zamanla köy halkının, müzeyle duygusal bir bağı oluştuğunu, müze sayesinde kendilerini değerli hissedip, geçmişlerini gün yüzüne çıkarmakta çok yardımcı oldukları ve müzeleriyle gurur duyduklarını belirtmiştir.

Görsel 2.2.2.2: Köyün ev ve sokakları

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 10 Mart 2017

Müze, tarımsal faaliyetleriyle tanınan Castro Verde bölgesinin kırsal dünyasıyla ilgili ekipman, makine ve nesneler koleksiyonuna ev sahipliği yapmaktadır ve aynı zamanda, Campo Branco topraklarının sözel mirasının bazı yönlerini göstermeyi hedeflemektedir.

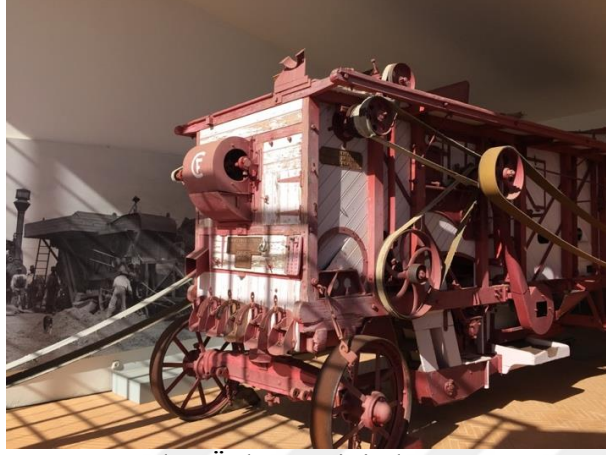
Görsel 2.2.2.3: Müzeden bir görüntü.

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 10 Mart 2017.

Yaklaşık 500 m²lik müze alanında, kalıcı sergi alanı, geçici sergi alanı, sabit biçerdöverin bulunduğu alan, belgelerin saklandığı arşiv alanı, projeksiyon odası, taberna diye adlandırılan toplanma alanı, yayınların ve hediyeliklerin satıldığı müze satış bölümü bulunmaktadır.

Görsel 2.2.2.4: Sabit Biçerdöver

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 10 Mart 2017.

Müzenin bir alanında bulunan Sabit Biçerdöver, 1907 den itibaren Castro Verdenin alanlarında 40 yıldan fazla buğday, arpa harmanında kullanılmıştır.

Görsel 2.2.2.5: Tarımsal Ekipmanlar 1.

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 10 Mart 2017.

Kalıcı sergi bölümünde; Harman Makineleri, kıyma makineleri, raylar, tarımsal mekanizasyondan önce kırsal alanları canlandıran ekipman, tarım araçları bulunmaktadır.

Görsel 2.2.2.6: Tarımsal Ekipmanlar 2.

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 10 Mart 2017.

Nesnelerin sergilenmesi için ortada kullanılan tabanlar, tekerlekli olduğundan istenildiği zaman kenarlara çekilip, ortası boş bir alan haline gelebilmektedir. Bu da müzede, çeşitli etkinliklerin yapılabilmesini sağlamaktadır.

Görsel 2.2.2.7:Müzeden bir sergileme

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 10 Mart 2017

Castro Verde bölgesinde, demircilikle uğraşan son aile olan, Matos ailesine ait körük, örs gibi aletler, müzede, Demirci Atölyesi bölümünde sergilenmektedir.

Görsel 2.2.2.8: Demirci Atölyesi.

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 10 Mart 2017.

Geçici Sergi alanında Mart 2017 de köyde yaşamış bir kişinin çeşitli kişisel eşyaları sergilenmiştir. Bu bölümde, geçmişte köyde yaşamış, ve katkı sağlamış kişilerin hikayeleri ve özel eşyalarından bir kısmı sergilenmektedir. En son sergileme Castro Verde'nin son kazancısı hakkındadır.

Görsel 2.2.2.9: Geçici Sergi Alanı.

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 10 Mart 2017.

Projeksiyon Odasında tarımsal faaliyetler ve kırsal dünyanın deneyimleri hakkında birkaç belgesel gösterilmektedir. Bölgenin tanıtımının yapıldığı, çeşitli eğitimlerin gerçekleştirildiği bir alan olarak kullanılmaktadır.

Görsel 2.2.2.10: Projeksiyon Odası

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 10 Mart 2017.

Görsel 2.2.2.11: Belge Merkezi 1.

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 10 Mart 2017.

Yörenin somut olmayan varlığının, dijital formatta belgelenecek, arşivlediği alandır.

Görsel 2.2.2.12: Belge Merkezi 2.

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 10 Mart 2017.

Görsel 2.2.2.13: Yayınlar 1

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 10 Mart 2017.

Ayrıca müzede 2015 ocak ayından itibaren altı ayda bir olmak üzere, ‘müze defterleri’ adı altında bir yayın hazırlamaktadır. Bu da köy geçmişinin literatürünü hazırlamak adına önemli bir çabadır.

Görsel 2.2.2.14: Yayınlar 2

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 10 Mart 2017.

Taberna olarak adlandırılan, bar ve kafe olarak düzenlenen alan, köyün toplanma mekanı olarak düşünülmüştür. Bu alanda koro ve dans günleri düzenlenmekte, toplu kutlamalar yapılmaktadır.³¹

Görsel 2.2.2.15: Taberna1

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 10 Mart 2017.

³¹ <https://www.youtube.com/watch?v=SbhpBYTwOMk>

Görsel 2.2.2.16:Taberna 2

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 10 Mart 2017.

Portekiz’de bulunan ‘Museu da Ruralidade’, yerel müzesi, kentsel dönüşümü gösteren önemli örneklerden biridir. Oluşturulduğu tarihten itibaren yöre halkı müzeye sahip çıkmıştır. Ayrıca bu müze çeşitli etkinliklere ev sahipliği yaparak, yöre halkının toplu etkinliklere katılmasına fırsat sağlamaktadır.

Zaman içerisinde Müze, Portekiz’in bu bölgesine seyahat eden yerli ve yabancı turistin de, uğrayıp, keyifle vakit geçireceği bir yer haline gelmektedir.

2.2.3. Portimao Müzesi

Çalışma kapsamında, Mart 2017’de, Portekiz’e gerçekleştirilen seyahatte, Portekiz’in güney sahilinde bulunan Portimao Müzesi ziyareti hedeflenmiş ve müzenin kurulma aşamasında ve sonrasında görev yapmış, müze yöneticisi Jose Gamiro ile randevulaşıp, müze içerisinde görüşme sağlanmıştır.

Portimão, Atlantik Okyanusu’nun önünde ve Arade Nehri’nin sağında konumlanmış, beş bin nüfuslu bir kıyı şehridir. Ülkenin en güneyinde yer alan Müze, yetmişli yıllardan bu yana turizmin fazlasıyla hükmettiği bir bölgede ortaya çıkıp, gelişmiştir. Söz konusu turizm özellikle kıyı şeridi için yüksek sosyo-ekonomik etkilere sahip olmuş, kültürel ve doğal alanda belirgin değişimler yaratmıştır.

Müze, bazı güney Avrupa turizm modellerini takip eden bölgedeki turizm yoğunluğunun yüzeysel ve tüketime dayalı hayat tarzına tarihi bir karşı çıkış ve kültür varlığı olarak oluşturulmuştur.

Görsel 2.2.3.1:Müzeden görüntü.

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 11 Mart 2017.

Deniz kültürünün bu daimi ve güçlü gelişiminde, Portimão’nun Atlantik pozisyonu ve insanların bu kırsal bölgenin geçmişine duydukları bağlılığın da payı vardır.

Antik çağlardan bu yana deniz ve nehir arasında yakın bir ilişki olmuş ve bölgede yaşamış topluluklar, bu alandaki yerleşimlerin oluşumunu ortaya koymuştur.

Geçmişte, yirmi fabrikadan oluşan “Portimão Balık Konserveleme Merkezi” bölgenin doğal kaynaklarından yararlanmaktaydı. Balık konserveleme alanlarından biri Portimão Müzesi için sembolik olarak seçilmiş ve tüm sosyal ve tarihi bağlama kaynak oluşturması amaçlanmıştır.

1996 yılında Belediye tarafından satın alınan bu ayrıcalıklı alan, toplumun endüstriyel ve tarihi mirasına göre restore edilmiş, kimliğinin ve kültürünün değeri savunulup, daha iyi koşullara ulaşması amaçlanmış, turizmini bu anlayış yönetmiş ve tüm balık konserveleme endüstrisi sonlandırılmıştır.³²

Binanın eski ve yeni işlevlerine göre, orijinal mimari yapısı korunmuş ve adaptasyonu konusunda dengeli bir seçim yapılmıştır. Çalışma salonlarının demir ve tahta çatı makasları ve özellikle binanın görkemli yüzeyi, endüstriyel geçmişin bir simgesidir.

Görsel 2.2.3.2:Müze'nin üst kattan görünümü

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 11 Mart 2017.

³² “Museu De Portimao” <https://www.museudeportimao.pt/> (Çevirimiçi),6 Mayıs 2019

Binanın içindeki sarnıç, fabrikanın ve bacanın üstündeki eski liman vinci, iki balık indirme ve taşıma sistemi gibi önemli endüstriyel ve tarihi öğeler arasındadır. Binanın yeni kullanımı en önemli mimari tasarım mirası öğeleri arasında değerlendirilmektedir. Ziyaretçilerin binanın nehirle olan tarihi ilişkisini kavramaları için ana girişin nehir tarafından yapılması düşünülmüştür. Binanın ana sergi salonu “Portimão – Bölge ve Kimlik” isimli uzun dönemli sergiye ev sahipliği yapmaktadır. Bu sergi bizzat bölgenin modern zamanlara varıncaya kadar süregelen beş bin yıllık tarihsel gelişimini üç başlık halinde sunmaktadır.

Görsel 2.2.3.3: Müze’de kadın işçilerin canlandırması

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 11 Mart 2017.

. Bir Topluluğun Köken ve Kaderi

Binanın ana sergi salonu “Portimão – Bölge ve Kimlik” isimli uzun dönemli sergiye ev sahipliği yapmaktadır. Bu sergi bizzat bölgenin modern zamanlara varıncaya kadar süregelen beş bin yıllık tarihsel gelişimini üç başlık halinde sunmaktadır.

Görsel 2.2.3.4: Müzeden bir bölüm sergileme

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 11 Mart 2017.

. Endüstriyel Yaşam ve Deniz Mücadelesi

Burada balıkların gelişi ve indirilişi görülebilmekte, denizkızlarının ve işçileri çağıran düdüklerin sesleri dinlenebilmekte ve balıkların konservenlenme süreci takip edilebilmektedir.

Görsel 2.2.3.5:Müzedeki balıkların konservenlenme canlandırması

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 11Mart 2017.

Çalışanların tanıklığı ziyaretçilere Portimão'nun endüstriyel dönemi ve işçilerin ağır yaşam koşullarına dair fikir verecektir. Balık konserveleme sürecinin başlangıcına dair her şeyin tamamen sunulduğu salon burasıdır.³³

³³ José Gamarío, “**The Golden Triangle of The Museums: Territory, Heritage and Society**”, ICOM Workshop "Regional Museums as Generators of Development", Ed. By Eda Sezgin, Baksı Art and Culture Foundation , 2015, s.34-41

. Suların Altında

Müzenin üçüncü ve son bölümü fabrikanın eski sarnıcında konumlanmıştır. Ziyaretçiler burada Arade Nehri'nin hareketli görüntülerini ve Portimão Nehri'nin sualtındaki doğasını izleyip, suni kayalıkların oluşum ve gelişimine tanıklık etmektedirler.

Görsel 2.2.3.6:Denizaltı canlandırması

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 11 Mart 2017.

Ortaklık ve Network Gelişimine Dair Altı Örnek

Müzeler temsil ettikleri toplulukların kültürel, sosyal ve simgesel alanları olmalarının ötesinde bölgelerinin gelişimini ve dayanıklılıklarını arttıracak destek merkezleri haline gelmeli ve bunu gerçekleştirirken de kültürel anlamda güçlü bir benzersizliğe sahip olmalıdırlar.

Bölgeye ve topluluğa hizmet etmek amacıyla sosyal, ekonomik ve kültürel gerçekliğin değerli ve dinamik öğeleri olarak ortaklık ve network konusunda Portimão Müzesi'nin de benimseyip uyguladığı altı örnek aşağıdaki gibidir.

Alcalar'ın Megalitli Anıtlarında Tarihöncesi Birası

Müze, Portimão'ya 9 km uzaklıktaki tarihöncesi Alcalar Megalitli Anıtları'nın yönetiminden sorumludur. Bunun için ziyaretçilere tarihöncesine dair daha iyi yaklaşımlar sunabilmek adına yeni bakış açıları ortaya koyar. Uygulamalı aktiviteler ve deneyimsel arkeoloji workshopları gibi güçlü pedagojik faaliyetler bu yaklaşımların ürünleridir.

Görsel 2.2.3.7:Eskiçağdan yerleşim örneği sergilemesi

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 11 Mart 2017.

Arkeologların gerçekleştirdiği bilimsel araştırmalar bugün beş bin yıl önce kullanılmış doğal kaynaklar ve ürünlerin o dönemin günlük yaşamındaki yerini algılamamızı sağlamıştır. Bu sayede buradan çıkarılan gözlemlerin geliştirilebilmesi mümkün hale gelmiştir. Müzenin iki girişimciyle arkeoloji ve yeni projeleri birleştirmek adına geliştirdiği projelerden birisi sadece bitki, tohum ve aromatik otlar kullanılarak binlerce yıl önceki yöntemlerle oluşturulan el yapımı biralardır. Bu projenin amacı ilkel dönemlerin tadını ve üretim sürecini tekrar yaşatmaktır.

Balık Konserve Markası “La Rose”un Yeniden Piyasaya Sürülmesi³⁴

Kültür, tarih ve ekonomi üçgeninde geliştirilen ortaklıklara bir diğer örnek ise eski “La Rose” markasıdır. Eski balık konserveleme fabrikasında (bugün müzenin bulunduğu alan) üretilen bu marka yirminci yüzyıl boyunca, “Feu Hermanos” fabrikası tarafından İngiltere, Belçika, Fransa, Almanya, Amerika ve Hollanda gibi ülkelerde yapılan promosyonların da etkisiyle, Portimão ve Portekiz’i uluslararası bir üne kavuşturmuştur. Ancak fabrikanın yetmişli yıllarda kapatılmasıyla “La Rose” da kapanmış fakat Müze ile Portekizli Ramirez Balık Konserveleme arasındaki işbirliği ile marka 2014’de, 1902’de kurulduğu yerde, yeniden doğmuştur.

³⁴ A.e.

Müze promosyonu ile ilgili önemli bir detay da, “La Rose” firmasının, kökenlerinin oluştuğu alan olarak müze ziyaretini önermesidir.

Görsel 2.2.3.8: Balık konserve markası La Rose afişi

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 11 Mart 2017.

“Okyanusun Canlanması” Projesi

Bir diğer örnek ise bu defa su altında, Portimão’nın kıyı şeridindeki okyanus çevresindedir. Müzenin topluma ve ziyaretçilerine kültürel, bilimsel ve bir müzeye yakışır bakış açısıyla oluşturduğu proje aktif bir araştırma ve gözlem gerektirmektedir.

Portimão kıyısından üç mil uzakta, Atlantik Okyanusunda Portekiz Donanması’na ait dört eski savaş gemisi düzgün bir şekilde zararsız hale getirilmiş ve 2012 yılında çalışmalara başlanarak toksik ve kirletici maddelerden arındırılarak yapay bir resif oluşturulmuştur.

“Okyanusun Canlanması” isimli bu projenin amacı dünyanın dört bir yanından balıkadam ve sualtını seven turistlere bir sualtı parkı sunmak ve avlanmanın yasak olduğu bu bölgede yeni deniz türlerinin oluşumuna katkı sağlamaktır.

Proje ile ilgilenen Kurumla yapılan direk görüşme sonrasında müzeografi ve sergi şartlarına uygun kalıcı bir temel oluşturulmuş ve dalgıç olmayan ziyaretçiler için de genç resifteki fauna ve floranın oluşumunun algılanması sağlanmıştır.

Müze, eski bir sarnıçta konumlanmanın avantajını da kullanarak ziyaretçilerin, tıpkı bir dalgıç gibi, deniz yaşamının oluşum ve gelişimini inceleyebilecekleri bir denizaltı galerisi oluşturmuştur.

Altı Paydaşın Kilit Sektörü³⁵

Müzeler daha önce de belirtildiği gibi ait oldukları toplum ve bölgelerin daimi gözlemcisi ve laboratuvarları olmalıdırlar. Ancak bu şekilde aktif bir yapıya sahip olabilirler. Sürekli değişim, müzeleri sağlam ve kalıcı yeni çözümler, çeşitli fırsatlar ve başka partner ve sponsor aramaya yöneltmektedir.

Bölgenin genel bir tanıtımı ve mevcut ekonomik ve sosyal gelişim modellerinin gelişimi, hangi hissedarların müze sponsoru olması için araştırılıp, seçildiğini ve müzenin hedeflediği potansiyel ziyaretçi kitlesiyle nasıl iletişime geçeceklerini anlamaya yönelik önemli bir örnektir.

Portimão ve ekonomik, sosyal ve bölgesel çevre örneğinde Müze altı paydaşın sektörlerini benimsemiştir: Gemi Turizmi, Tur Operatörlüğü, Otelcilik, Seyahat Acentaları, Araç Kiralama ve Taksicilik.

Bu sektörlerle beraber otuzdan fazla ortaklık ve işbirliği sağlanmış, Müzenin kamuya duyurulması ve promosyonu, gezici sergilerin düzenlenmesi, indirimli makbuzlar, fiyatlar, özel teklifler ve müze alanının kullanımı bu ortaklıklarla mümkün olabilmektedir.

Müze Kültür Mirasımızın “Kapısını Çalıyor”

Somut olmayan kültürel miras hakkında yapılan daimi araştırmalara bir sonuç olarak antropolojik bir proje olan Müze Kültür Mirasımızın “Kapısını Çalıyor” geliştirilmiştir. Proje kapsamında kırsal ve kıyı topluluklarıyla daha yakın bir ilişki kurmak ve daha kapsamlı bir sosyal ve canlı bir harita oluşturmak adına bu topluluklara başvurulmuş ve hikâyeleri toplanmıştır. Bu hikâyeler meslek, sanat, ticaret ve etkinliklerle ilgili çalışma şartlarına ve yaşam ve sosyal koşullara değinmektedir.

Bu proje müzenin duvarların, sergi salonlarının, eser ve koleksiyonlarının ötesindeki işlevini de simgelemektedir. Müze ve toplum arasındaki daimi etkileşim bu zengin ve kıymetli kültür mirasından halkın nasıl yararlanıp keyif alacağı sorusunu ortaya koymuştur.

Eskiden kırsal takvime göre belirlenen emekçi kutlamaları ve popüler toplum buluşmaları gibi, Müze de toplum ve kültürle bölge mirası arasında şehrin caddeleri, insanların

³⁵ A.e

hikâyelerinin keşfi, ritüelleri, popüler mimarinin şekil ve renkleri ve eski meslekler vasıtasıyla bir etkileşim kurarak sanat, meslek ve on yıllardır süregelen çeşitli jenerasyonların günlük yaşamları konusunda bilgi vermeyi amaçlamıştır.³⁶

Algarve Müzeleri Networku

Müzelerin Portekiz'in güney bölgesinde diğer müzelerle en iyi ve sürdürülebilir şekilde nasıl sinerjiler oluşturmaları gerektiğine dair son bir örnek Algarve'daki yaklaşık on altı müzedir. Bu müzelerin pek çoğu belediye müzesi olup 2007'den bu yana birbirlerinden bağımsız ve kendi alanlarında izole bir şekilde çalışmaktaydılar.

Kaynaklarının dağılması, profesyonel ilişkilerin olmaması, müzeler arasında etkileşimin bulunmamasıyla nam salan bu müzelerinin durumu için ciddi bir değişim gerekmektedir. Bu değişim de o güne kadar var olmayan Algarve Müzeleri Networkünün oluşturulmasıyla gerçekleşmiştir. Bu network beş temel ilkeye dayanmaktaydı:

1. Gönüllü Sadakat
2. Network Ortaklığı
3. Toplum Hizmeti ve Uzmanlık Etiği
4. Bilgi ve İletişim
5. Çalışma ve Yenilik

Fikirlerin, yöntem ve etkinlik stratejilerinin etkileşiminin ötesinde Algarve Müzelerinin misyonunun anlaşılabilirliği, yeni Müze networkünün lehine gelişmiş ve ona değer katmıştır. Kaynakların oldukça kısıtlı olduğu bu dönemde neredeyse her müze sektöründen çeşitli uzmanlarla iletişime geçilmiş, çalışmanın iç tanıtımı yapılmış, materyaller ve uzmanlık alanları paylaşılmış ve başka türlü birbirinden ayrı ve izole olacak çalışmaların beraber gerçekleştirilmesi için çaba sarf edilmiştir.

³⁶ A.e.

Görsel 2.2.3.9: Müzenin aldığı ‘Avrupa Konseyi’ ödülün belgesi

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 11 Mart 2017.

Her iki ayda bir düzenli promosyon yapmaya, tüm üyelerin genel buluşmasını sağlamaya, süregiden projeleri açıklamaya, yeni proje önerip soyut kültür mirasına, arkeolojiye, iletişime, eğitim hizmetlerine, koruma ve restorasyona yönelik oluşturulmuş beş değişik çalışma alanının etkinliklerini takip edecek işbirliği halinde bir grup oluşturulmuştur.

Portimão Müzesi 2010’da “Avrupa Müze Konseyi” ve 2011’de ‘World of Work DASA’ ödülünü almıştır.³⁷

Görsel 2.2.3.10: Müzede sergilenen diğer ödül

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 11 Mart 2017.

³⁷ A.e

Müze Direktörü, Jose Gameiro'nun 2015'te Baksı Müzesi'nde gerçekleşen ICOM workshopunda sunduğu bildiride, tarih boyunca müzelerin 'bina, koleksiyon ve ziyaretçiler' üçlemesine göre tasarlandığını, fakat zamanla yeni talepler doğrultusunda bu üçlemenin , “müzelerin altın üçgeni” olarak adlandırdığı 'bölge, miras, toplum' üçlemesine dönüştüğünü belirtmiş ve bunu da Portimao Müzesi örneği üzerinden aktarmıştır.³⁸

Müzenin etkileşim sağladığı bölge, somut ve somut olmayan kültürel varlıklar ve müzenin hizmet ettiği toplumun beklentilerinin geniş ölçüde algılanması, günümüzün müzecilik anlayışını belirlemektedir. Böylelikle, müzeler ekonomik, tarihi, sosyal ve kültürel çevrenin daimi gözlemcileri olmakta, fikir, proje, network, ortaklık ve sponsorluk alanlarında laboratuvar işlevi görmektedirler. Sadece müze içi ile sınırlı kalmamak, dışarıdaki yerel acentalar, paydaşlar, partner ve sponsorlar ve topluluğun en aktif sektörleri ile iletişim halinde olmak, ortak proje üretmek ve ziyaretçi katılımını sağlamak, karşılıklı olan bu etkileşimi daha değerli kılmaktadır.

³⁸ José Gamerio, a.g.e., s.35-36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAYSERİ, DEVELİ'DE KURGULANACAK 'ZİLE MÜZESİ'

'Kentsel Dönüşümde Müzelerin Rolü' konusunu incelediğimiz bu tez çalışmasında, Kayseri Develi yöresinde planlanan, Zile Müzesi Projesi düşünülmüştür. Bu bölümde bu proje için yapılan incelemeler üzerinde durulacak, yöre halkına olan katkısı ve öneri çalışması aşağıda sunulacaktır.

3.1. Kayseri, Develi, Zile'de Müze Öneri Projesi

Bu bölümde Kayseri ilinin, Develi ilçesine bağlı, eskiden köy statüsünde olan, daha sonra, Kayseri ilinin, Büyükşehir Belediyesi olması sebebiyle, mahalleye dönüşen, Zile'de, eski bir köy evinin dönüştürülerek müze olarak kurgulanması önerisi için yapılan araştırmalar anlatılacaktır.

Öncelikle, Develi ilçesi ele alınıp, coğrafi konumu, tarihi, somut ve somut olmayan kültürel varlıkları incelenecektir. 2013 yılında hazırlanan Develi Turizm Odaklı Kalkınma (DETOK) Planı³⁹ analiz edilecektir. Develi'de kurgulanacak 'Zile Kaftanı ve Kırkyama Müzesi' için yapılan saha çalışmaları, müze projesinin amacı ve yöntemleri, araştırma sınırlılıkları, müze sergilemesinde kullanılacak eser örnekleri belirtilecektir.

3.2. Kayseri, Develi İncelemesi

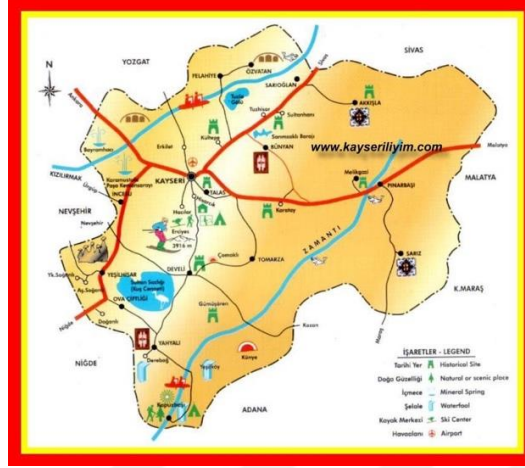
Bölgeye ait coğrafi, tarihi ve kültürel inceleme yapılacaktır. Kültürel inceleme somut ve somut olmayan varlıklar olarak iki bölümde ele alınarak incelenecektir.

3.2.1. Develi'nin Coğrafi Konumu

Develi'nin coğrafi konumunu incelerken internet kaynaklarından yararlanılmıştır ve harita ile de bu bilgiler görsel olarak desteklemektedir.

³⁹ Burhan Sevim, "Develi'nin Kültür Turizmi Potansiyelinin DETOK Planı Kapsamında Analizi"https://www.researchgate.net/publication/299598865_DEVELI'NIN_KULTUR_TURIZMI_POTANSIYELININ_DETOK_PLANI_KAPSAMINDA_ANALIZI (Çevirimiçi) 6 Mayıs 2019.

Görsel 3.2.1.1:Kayseri Haritası

Kaynak:<http://www.kayserikultur.gov.tr/Resim/42390,turizm-haritasijpg.png?0> (Çevirimiçi), 02 Mayıs 2019

“İç Anadolu Bölgesinin Orta Kızılırmak bölümünde 38-27 kuzey enlem, 33-17 doğu boylamında bulunmaktadır. Erciyes Dağı’nın, 6 km güneydoğusunda kurulmuştur. Sınırları kuzeyinde Kayseri, doğusunda Tomarza İlçesi ve Adana İlinin Tufanbeyli İlçesi, güneyinde Yahyalı İlçesi ile Adana İlinin Saimbeyli ve Feke İlçeleri, batısında Yeşilhisar İlçesi, kuzeybatısında İncesu İlçesi yer alır.”⁴⁰

Rakamsal olarak doğru aktarmak adına, aşağıdaki bilgilere Develi Kaymakamlığı sayfasından ulaşılmıştır:

“Develi, Tekir yaylası istikametinden Kayseri’ye 40 km, İncesu İlçesi istikametinden 86 km uzaklıktadır. Yüzölçümü 2072 Km² olup, Rakım 1225 metredir. Toplam arazi varlığı 200.133 hektardır. Bunun 85.353 hektar tarım arazisi, 84.363 hektar çayır-mera, 21.899 hektar Orman ve Fundalık alan, 8.518 hektar tarım dışı alandır.”⁴¹

Develi’nin iklimi ile ilgili inceleme yapıldığında aşağıdaki bilgilere ulaşılmıştır:

“Develi’de karasal iklim görülmektedir. Yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve karlı geçer. Yağışlar daha çok ilkbahar ve sonbaharda görülür. İlkbahar ve sonbahar mevsimlerinin açık günlerinde kırağı ile don görülür bu da tarımı olumsuz etkiler. Develi topraklarında genellikle bozkır bitki örtüsü hâkimdir. Yüksek kesimlerde yer yer ormanlara rastlanılsa da topraklar bozkır ve çalılıklarla kaplıdır.”⁴²

Develi’nin coğrafi zenginliğini oluşturan, gölleri, ovaları, akarsuları ve dağlarını detaylandırdığımızda;

⁴⁰ <http://www.develi.gov.tr/cografi-konum> (Çevirimiçi),6 Mayıs 2019.

⁴¹ A.e

⁴² A.e

*“En büyük dağı Kayseri’nin sembolü durumundaki Erciyes Dağı ile Orta Toroslar içinde yer alan Bakırdağ’dır. Bunların yanında Karasivri Dağı, Büyük Kartın (Peri Kartın), Göğtepe (Yeşiltepe), Sümengen (Sövegen) dağlarıdır. Develi Ovası İç Anadolu Bölgesinde Erciyes Dağının Güney ve Güneybatısında yer alır, Yukarı Kızılırmak Bölümünün en büyük ovası olup, Türkiye’nin de en büyük ovaları arasında yer alır..En önemli akarsuyu Seyhan Nehrinin en büyük kolu olan Zamantı Irmağı, Homurlu Deresi, Develi Çayı, Fenese Suyu, Elbiz ve Köşkpınar’dır. Yay Gölü; bu Göl Kurbağa, Cibik ve Deve Gölü olarak da bilinir. Develi Yeşilhisar arasında Develi Ovasının ortasındadır ve büyük bir kısmı Develi hudutları içerisinde kalır”.*⁴³

3.2.2. Tarihi

Katman katman medeniyetlerin yerleşim yeri olarak tarihe geçen Develi, ve etrafında, henüz kesin tarihi tespit edilememiş olsa da, eski zamanlara tarihlenen yaşam izleri bulunmuştur.

*“Gümüşören, Taşçı Abideleri bu bölgede yerleşim yerinin bolluğu Hititler devrinde Develi’nin yerleşim merkezi olduğunu göstermiştir. Hitit Krallığının M.Ö.1200 yılında yıkılmasından sonra Frigler Anadolu’yu egemenlikleri altına almışlardır. Gümüşören (Fraktın) Köyü ve Kızılırmak bölgesinin, Frigler zamanında da, önemini koruduğu anlaşılmaktadır. Pers hükümdarlığı zamanında da merkezi Mazaka (Kayseri) olan toprakları içinde Develi’de yer almaktadır”.*⁴⁴

Bu dönemler ait, Fraktın yazılı kayası, Taşçı Abideleri gibi kültür varlıkları zaman içerisinde açık hava müzesi olarak sergilenecektir.

*“Bizanslılar bölgeye ayrı bir önem vermişler, özellikle Hristiyanlığı yaymak için Erciyes’in güney eteklerinde Gereme’ye yerleşmişlerdir. 1071 Malazgirt Savaşından sonra Anadolu’ya yerleşen Selçuklular zamanında önemli bir yerleşim merkezi olan Develi; Selçuklulardan sonra Karamanoğlu Beyliğine katılmıştır. 1474 yılında Osmanlı idaresine geçmiştir. Osmanlı yönetiminde Develi uzunca bir süre Niğde sancağına bağlı bir kasaba olarak yönetilmiştir.”*⁴⁵

Develi’nin daha sonraki yıllardaki idari durumu, yıllara göre incelendiğinde;

*“1856 yılında bucak merkezi haline getirilen Develi, 1864 yılında eyaletler kaldırılıp, vilayetler kurulunca Ankara Vilayeti, Kayseri Livası’na bağlanmıştır. 1870 yılında İlçe teşkilatı, 1871 yılında Belediye Teşkilatı kurulmuştur. 1957 yılında Zile, 1966 yılında Şıhlı, 1967 yılında Sindelhöyük, 1989 yılında da Gazi Köylerinde Belediye teşkilatı kurulmuştur.6360 sayılı Yasa ile 30 Mart 2014 Mahalli İdareler Genel Seçimlerinden sonra beldeler ve köyler mahalleye dönüştürülmüştür”.*⁴⁶

⁴³ A.e

⁴⁴ <http://www.kayseri.gov.tr/develi> ,(Çevirimiçi),6 mayıs 2019.

⁴⁵ A.e.

⁴⁶ A.e

3.2.3. Develi'nin Somut ve Somut Olmayan Kültürel Varlıkları

Develi, tarih boyunca Hititler, Romalılar, Selçuklular ve Osmanlılar gibi pek çok uygarlığa ev sahipliği yaptığı için kültürel varlık yönünden çok zengindir. İlçe, çok sayıda tarihi anıt, cami, türbe, hamam vb. gibi somut kültürel varlık öğelerinin yanında, somut olmayan kültürel varlık olarak adlandırılan ve yıllar içinde, gelişerek korunan yöresel oyunlar, deyimler, yemekler, türküler gibi eserlere de sahiptir.

Develi'nin somut ve somut olmayan kültürel varlıklarının gün yüzüne çıkarılıp tanıtılması için başlatılan, Develi Turizm Odaklı Kalkınma Planı (DETOK) Projeleri'nde toplamda 221 varlık için tespitler yapılmıştır. Develi Belediyesi'nin bu doğrultuda titizlikle hazırladığı Develi Rehberi 2015, Develi'yi tanımak adına değerli bir kaynak olmuştur.

3.2.3.1. Somut Kültürel Varlıkları

Fraktin Hitit Kaya Anıtı, Elbiz Roma Hamamı, Kızık Roma Hamamı, Gereme Şehir Harabeleri, Taşçıl Hitit Kaya Anıtı, Ayşepınar Roma Mezarları, Gazi Kasabası Delikli Kaya, Şahmelik Vadisi, Çomaklı Yeraltı Mağaraları, Hüseyinli Çin Çin Mağaraları, Tümülüs ve Höyükler, Camii, Türbe, Vakfiye, Kaleler, Savunma Yapıları, Su Yapıları, Sarnıçlar, Kamu Yapıları somut kültürel varlık listesinde yerlerini almışlardır.

Görsel 3.2.3.1:Develi Turizm Haritası

Kaynak: <https://www.develi.bel.tr/develi#images-preview-4> (Çevirimiçi) 02 Mayıs 2019

Develi'nin önemli camiileri; Cami Kebir Camii, Fatih Camii, Sivasi Hatun Camii, Ulu Cami olarak sıralanmaktadır.

Dev Ali Türbesi, Hızır İlyas Türbesi, Ebce Sultan Türbesi , Şeyh Ümmi Türbesi, Develi'nin ziyaret edilen türbelerindendir.

Öksüt Kalesi, Kaleköy Kalesi ve Tombak Kalesi, kültürel değerlerdendir.

Şıhlı Hamidiye Medresesi, Havadan Külliyesi, Develi'nin önemli kültür varlıkları arasındadır.

Görsel 3.2.3.2:Şıhlı Hamidiye Medresesi.

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden, 19 Ekim 2017

Şahmelik Vadisi Yeraltı Şehri, Ayşepınar Kaya Mezarları, Gazi Kasabası Oyma Mağara Evleri, Asmalı Mağara, Çomaklı Yeraltı Şehri, Develi sınırları içerisinde bulunmaktadır.

Görsel 3.2.3.3:Havadan Külliyesi

Kaynak:Aydan Özkan arşivinden,19 Ekim 2017

Görsel 3.2.3.4: Fraktin Yazılı Kayası

Kaynak: <https://mapio.net/images-p/2543465.jpg> Çevirimiçi ,03 Mayıs 2019

Gereme Harabeleri ;Hristiyanlık döneminin, önemli dini merkezlerinden olan Gereme, Develi ilçesinin 12 km. kuzeyinde ve Erciyes Dağı'nın güney eteğindedir. Lifos tepesi ile Erciyes arasında kalan dik vadide bulunmaktadır.

Yüksekliği 2000-2500 metreyi bulan bölgenin etrafı Kilise Tepe, Yamaç Tepe, Gök Tepe ve Kartın Tepeleriyle çevrilmiştir. Bu bölgeye ilk önce Proto Hititler, Hititler, Asurlar, Firigyalılar, Romalılar gelmiştir. En son gelen Bizanslar bugünkü tarihi kalıntıları bırakmışlardır.

Eski adı "Spistra" olan Gereme'nin Hristiyanlığın ilk dönemlerinde önemi daha da artmış, Hz. İsa'nın havarilerinden Aziz Paul dini neşriyatını yaymak için 532 Yılında Gereme'ye gelmiştir.⁴⁷

"Zamanla bazı doğal afetler neticesinde şehir ve mabetlerden bir çoğu yok olmuştur. Şehrin her devri yaşadığı kalıntılardan anlaşılmaktadır. Bazı yüksek mabet ve meskenlerin üst kısımlarının halen ayakta olması araştırmacılara epeyce ipucu vermektedir. Roma stili kemerler ve yöreye hâkim tepe üzerinde bulunan Paul Kilisesi'ne ait bazı sütunlar da hala yerinde durmaktadır. Kısmen tahrip edilmiş Gereme'nin sarayı olduğu tahmin edilen bina kalıntılarının kemerleri ayakta kalmakta zorlanmaktadır."⁴⁸

Tarihi Binalar, Ev ve Konaklar ;Başta Reşadiye Mahallesi ve Oruza Sokak olmak üzere ilçe merkezinde çok sayıda tarihi ve mimari değeri olan konak bulunmaktadır. Ayrıca Develi Lisesi ile Askerlik şubesi binaları da mimari ve tarihi değerleri ile önemli birer kültürel varlık olarak görülmektedir.

⁴⁸ Burhan Sevim, "Develi'nin Kültür Turizmi Potansiyelinin DETOK Planı Kapsamında Analizi"https://www.researchgate.net/publication/299598865_DEVELI'NIN_KULTUR_TURIZMI_POTANSIYELININ_DETOK_PLANI_KAPSAMINDA_ANALIZI (Çevirimiçi) 6 Mayıs 2019.

Görsel 3.2.3.5:Develi'den tarihi konak

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden,17 Ekim 2017.

3.2.3.2. Somut Olmayan Kültürel Varlıkları

Develi'nin somut olmayan kültürel varlıkları; Ağ Gelin Efsanesi, Zile yöresel kıyafetleri, köy seyirlik oyunları, şenlikler, festivaller, adetler, geleneklerdir. Aşıklık geleneği; Develi'nin önemli kültürel varlıklarından biridir. Aşık Seyrani, burada yetişmiş, önemli bir değerdir. Bu geleneği ve Aşık Seyrani ismini yaşatmak amacıyla her yıl Develi'de Aşık Seyrani Şenlikleri düzenlenmektedir.

Develi mutfağı, başta meşhur Develi cıvıklısı olmak üzere, pırtımpırt yemeği, cevizli pide, gacer pilavı gibi çok sayıda yöresel ve özgün lezzete sahiptir.

3.2.4.Develi Turizm Odaklı Kalkınma Planı (DETOK) Analizi

Türkiye'nin sosyo-kültürel değerlerine ve sosyo-ekonomik imkan ve şartlarına uygun özgün modeller geliştirmek, yerel kalkınma planları hazırlamak amacıyla, Odaklı Yerel Kalkınma Modeli ve Planlaması OYAK adıyla disiplinler arası, sürdürülebilir nitelikli bir modelleme çalışması yapılmıştır. İlk yerel kalkınma modellerinden biri olan ,Odaklı Yerel Kalkınma Modeli'nin ilk uygulaması Develi'de gerçekleşmiştir. Oyka grubu üyesi 11 üniversiteden toplam 51 uzmanın çalışmasıyla, Develi Turizm Odaklı Kalkınma (DETOK) planlamasının birinci kısmı olan Çerçeve plan tamamlanmıştır.

Planın amacı, hedefleri, çalışma alanları, nihai yararlanıcıları ve hedef kitlesi Develi Belediyesi 2015-2019 stratejik planında yer almaktadır.⁴⁹ Ekler bölümünde aktarılacaktır.

Bu tez çalışmasını doğrudan ilgilendiren DETOK proje alanları arasında ‘müzeler’ bulunmaktadır. Bunlar;

- Geleneksel bir Develi Evi’nin Etnoğrafya Müzesi’ne Dönüştürülmesi Projesi,
- Yukarı Develi Selçuklu Mahallesi (1111 Zikir Tespih) Müze Projesi,
- Ağalar ve Uzunlu Mezarlıklarının Açık Hava Müzesi olarak Düzenlenmesi Projesi ,
- Ayşepınar Köyü Mezarlığının Açık Hava Müzesi olarak Düzenlenmesi Projesi,
- Gümüşören (Fraktin) Mezarlığının Açık Hava Müzesi olarak Düzenlenmesi Projesi,
- Şahmelik Köyü Mezarlığının Açık Hava Müzesi olarak Düzenlenmesi Projesi,
- Fraktin Açık Hava Müzesi Projesi,
- Kent Müzesi projesidir.

Bunun dışında,

- Zile Hanönü Külliyesi Rölöve ,Restitüsyon ve Restorasyon Projesi,
- Örnek Zile Evi Rölöve ,Restitüsyon ve Restorasyon Projesi de Zile’yi ilgilendiren projeler arasındadır.⁵⁰

Sürdürülebilir nitelikte ve bütüncül bir yaklaşımla hazırlanan DETOK planının uygulanması halinde, Develi’nin sahip olduğu zengin turizm potansiyelinin ürüne dönüşeceği ve tanıtım faaliyetleriyle de Develi’nin bir kültür turizm merkezi haline geleceği öngörülmektedir.

⁴⁹ <https://develi.bel.tr/dokumanlar/Stratejik%20Plan/mobile/index.html#p=52>, (Çevirimiçi), 06 Mayıs 2019,

⁵⁰ Burhan Sevim, "Develi'nin Kültür Turizmi Potansiyelinin DETOK Planı Kapsamında Analizi", https://www.researchgate.net/publication/299598865_DEVELI'NIN_KULTUR_TURIZMI_POTANSIYELININ_DETOK_PLANI_KAPSAMINDA_ANALIZI, (Çevirimiçi) 6 Mayıs 2019

3.3.Develi'de ‘ Zile Müzesi’ Projesi

Aile büyüklerinin yaşamış olduğu Zile’de, kültür ve sanata, turizme olan katkısını geliştirmek amacı ile müze projesi olarak çalışılmıştır.

3.3.1. Müze Projesinin Amacı Ve Yöntemleri

Müze projesinin amacı;

- Bölgenin kültürel ve tarihi değerlerinin önemini ortaya koyması,
- Ailevi mirasın ve kültürel değerlerin korunarak gelecek kuşaklara aktarılması.
- Bulunduğu çevreye eğitim odaklı mesleki edinimler kazandırılması,
- Bölge Turizmine yeni kaynak yaratılmasıdır.

Müze Projesi çalışmasında nitel araştırma yöntemlerine başvurulmuş ve bu yöntemlerden biri olan sözlü tarih çalışmaları eylül 2015- ocak 2019 tarihleri arasında değışik zamanlarda yapılmıştır .Diğer bir nitel araştırma yöntemi olan doküman analizin, çeşitli yayınlar incelenmiştir. Doküman analizi bölgenin tarihi özellikleri ile veri sağlamada yardımcı olmuştur.

3.3.2. Araştırma Sınırlılıkları

Yeni geliştirilen özgün proje olduğu için yazılı kaynaklar yeterince bulunmamaktadır. Diğer benzer müze ve çevresel koşullar araştırılarak, proje geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu tez çalışması kapsamında, bölgede düzenlenen çeşitli etkinlikler araştırılarak tez kapsamına alınmıştır.

3.3.3.Müze Projesi Kapsamında Yapılan Saha Çalışmaları

Müze projesi kapsamında bölgeye seyahatler yapıp, halen Zile’de yaşayan veya kökleri Zile’ye bağılı olup, İstanbul ve Ankara’da yaşamını sürdüren, çeşitli kişilerle görüşmeler yapılmış, ses ve/veya video kaydı alınmıştır.

Müze projesi kapsamında, ilk seyahat Eylül 2015’te, Zile’de doğmuş büyümüş, burada evlenmiş, daha sonra ailesiyle Ankara’ya göçmüş ve ileri yaşlarında İstanbul’a yerleşmiş ve halen İstanbul’da yaşayan, 1925 doğumlu Penbe Özkan’la

birlikte yapılmış, konuşmalarının büyük bölümü ses ve görüntü kaydı olarak alınmış ve arşivlenmiştir. O dönemin köy yaşantısı, aile bağları, tarla, ev, mutfak işleri, çeyiz, düğün, gelenekler, hepsiyle ilgili sohbetler edilmiş, doğduğu ev ve aile büyüklerinin mezarları ziyaret edilmiştir.

İkinci sözlü tarih çalışması, 1916 doğumlu Zeki Menevşe ile İstanbul’da yapılmış, yine ses ve görüntü kaydı alınmış ve arşivlenmiştir. O yıllarda Anadolu’nun bir köyünde yaşamış birinin hatıraları üzerinden, dönemi kayıt altına almak, değerli bir veri oluşturmaktadır. Bu kayıt alındıktan 1 yıl sonra 2017 yılında Zeki Menevşe vefat etmiştir. Bu kaydın zaman içerisinde müze ziyaretçileri ile paylaşılması planlamaktadır.

Ayrıca bölgeyi tanımak adına Kayseri, Kapadokya, ve Develi’deki etkinlikleri katılmanın tez çalışmasına katkısı olduğu düşünülerek, 19-22 Mayıs 2016 ‘da ‘Gelin Bahçemizi Ekelim’ ve 18-21 Mayıs 2017’de ‘Dünya’dan Çıkış Yolları’ temalı Cappadox etkinlikleri izlenmiştir.

“Cappadox, Kapadokya’nın ilham veren coğrafyasında birbiriyle iç içe geçen müzik, çağdaş sanat, gastronomi ve açık hava etkinlikleri sunan,”⁵¹ ilki 2015’te gerçekleşen bir organizasyondur.

Cappadox 2016, ‘ Gelin Bahçemizi Ekelim’ programı kapsamındaki etkinlikler, Kapadokya’nın tarıma dayalı yaşam ve geçim modelinden, turizme dayalı bir ekonomiye geçiş sürecine odaklanmış, Kapadokya’nın yaşayan kültürünü, sakinlerini, seslerini, dokularını ortaya çıkararak, gelen ziyaretçilere sunmuştur. Örnek olarak, etkinlikler kapsamında düzenlenen ‘Flora Yürüyüşü’, Gomed Vadisi’nin bitki örtüsünün keşfini sağlamıştır. ‘Floral Sohbetler’ düzenlenmiş, ve Uçhisar kadınlarıyla şifalı sohbetler gerçekleşmiştir. Ayrıca sanatçı Murat Germen, coğrafyanın dokusunu, insanlarını , değerlerini ele alarak, fotoğraflar çekmiş, bu verilerle ‘yaşayan kültür rotaları haritası’ oluşturmuştur. Cappadox 2016 açık hava etkinlikleri kapsamında ,bu harita baz alınarak, özel bisiklet turu düzenlenmiştir.⁵²

⁵¹ <http://cappadox.com/festival>, 7 Mayıs 2019

⁵² Cappadox 2016, <http://cappadox.com/festival/2016cappadox>, (Çevirimçi), 7 Mayıs 2019

Cappadox 2017’de ,’Dünya’dan Çıkış Yolları’ temasıyla düzenlenen çağdaş sanat sergisinde , bu tez çalışmasıyla ilişkilendirebilecek bir çalışma, Avanos’ta , Hacı Nuri Bey Konağı’nda yapılmıştır.⁵³

Bu Konak, Dr. Hacı Nuri Bey tarafından 1902 yılında yapılmış, Avanos’un merkezinde bulunan taş bir yapıdır.1980 yılında Avanos Belediyesi’ne tahsis edilen bina, öncesinde uzun yıllar Tekel Binası olarak hizmet etmiştir. Avonos Kent Müzesi olarak projelendirilip, restore edilen bu konak, müze projesinin henüz gerçekleşmemesi sebebiyle, günümüzde turizm bilgilendirme ofisi olarak kullanılmakta ve resim, fotoğraf, el sanatları, çömlek, seramik, el dokuma ve halı sergileri yapılmaktadır. Cappadox Çağdaş Sanat sergilemesinde ise, yörede yaşayan ve kendi gayretleriyle, görsel ve yazılı doküman biriktiren kişilerin koleksiyonlarına ev sahipliği yapmıştır. Mekan, bu dönem de adeta toplumun hafızasını, ziyaretçiyle paylaşmıştır.

Yine bu müze projesi kapsamında, Marsilya, Aix en Provence da, Luberon bölgesinde, 25-28 Mayıs 2017 tarihlerinde 13 köyde gerçekleşen, Patchwork festivaline ,Türkiye’den Elisabeth Madzar ve Hayat Ağacı grubuyla birlikte katılım sağlanıp ,böyle bir festivalin yöreye etkisi ve itici gücü gözlemlenmiştir.

Ekim 2017’de, ‘Köklerimize Yolculuk’ adlı bir organizasyon düzenlenmiş, kökleri Zile köyünden olan, yaşları 40-80 arasında, 12 kişilik kadın grubuyla önce Kayseri şehrinde bir kültür turu yapıldıktan sonra, Develi’ye geçilmiş, Zile’de aileye ait köy evinde konaklanmıştır. Grubun büyükleri anılarını gençlerle paylaşmış, eski düğünleri, kına gecelerini, söylenen türküleri, yapılan yemekleri aktarmışlardır. Bunların hepsi kayıt altına alınmıştır.

⁵³ Cappadox 2017, <http://cappadox.com/festival/cappadox2017>, (Çevirimiçi), 7 Mayıs 2019

Görsel 3.3.3.1:Develi Belediyesi Ziyareti

Kaynak:https://www.instagram.com/p/BaYtY35A5oJ/?utm_source=ig_share_sheet&igshid=rmpemvwn0is Çevrimiçi 03 Mayıs 2019.

Köklerine yolculuk eden, Zile Hemşerileri ile birlikte Develi Belediye Başkanı, Mehmet Cabbar ziyaret edilmiş, Develi projeleri ve Zile Bebek'i hakkında bilgi alınmıştır. Develi Kültür ve Sosyal İşler Müdürü Ali Orhan'la birlikte, Develi'nin somut kültürel varlıklarından bir kısmı gezilmiştir.

Görsel 3.3.3.2: Zile hemşerileri ile Develi Kültür turu

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden ,17 Ekim 2017.

Yöresel lezzetler tadılmış ve yöresel ürünler, kuru kayısı, cevizli sucuk, gacer unu, kuru fasulye, ceviz gibi ürünler bizzat köylülerin evleri ziyaret edilerek, sohbetler edilerek, kendilerinden alınmış ve misafirperver Develi insanı, İstanbul'da yaşayan hemşerilerini çok güzel ağırlamıştır.

Yine bu organizasyon kapsamında, Zile ve Develi’de görev yapmış, köy enstitülerinde eğitim görmüş, Zile ile ilgili kitapları bulunan, emekli öğretmen Mustafa Taş’la görüşme yapılmış, kayıt altına alınmış ve tez çalışmasının sözlü tarih arşivine eklenmiştir.

3.3.4. Müze’nin Mekansal Kurgulanması

Müze mekanı olarak, geçmişte Zile’nin büyüklerinden Hasan Babanın evinin bulunduğu ,zaman içinde yıkıldığı için şu an boş olan alan seçilmiştir. Hasan Baba’nın torunlarından Sabire Özkan, müzenin inşai masraflarını üstlenmiş ve bu amaçla proje çizimini kendi torunu Mimar Necdet Yağız Özkan yapacaktır. Böylece Müze, torundan toruna aktarımla, aynı alanda 5 kuşağın izlerini taşıyacaktır.

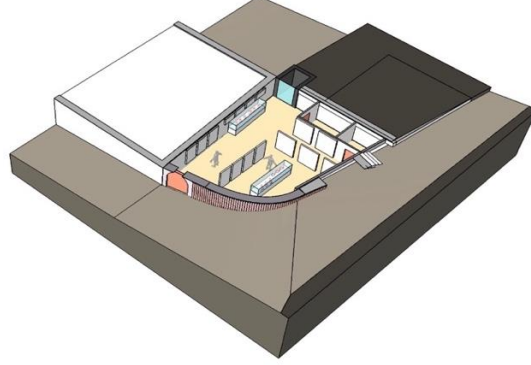
Görsel 3.3.4.1: Zile Müzesi’nin yapılacağı arsa görüntüsü

Kaynak: Mimar Necdet Yağız Özkan fotoğraf arşivinden,

BODRUM KAT: Geçici güncel sergiler için ,ziyaretçinin kullanıma uygun tasarlanacaktır. Geçmişe ait fotoğraf sergileri, Zile’yle ilgili hazırlanmış belgeseller burada gösterilecektir. Engelli girişi ve engelli tuvaleti bu katta bulunacak, asansörle yukarı katlara erişim sağlanacaktır. Ayrıca küçük çaplı atölye ve müze satış noktası bu katta olacaktır.

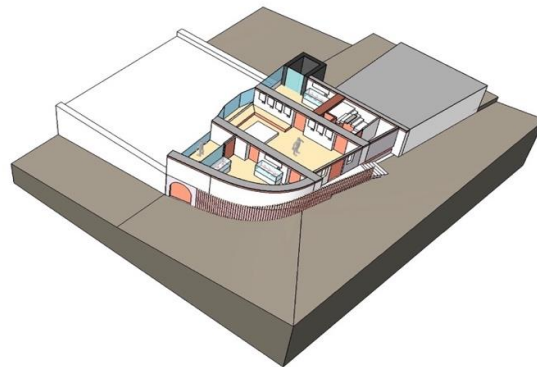
Görsel 3.3.4.2: Bodrum kat planı

Çizim: Mimar Necdet Yağız Özkan

GİRİŞ KAT: Müze sürekli sergilemesi için kalıcı malzemelerle düzenleme yapılacak, Eski köy evi yerleştirmesi, güncel dille yorumlanacaktır Zile kaftanı örnekleri, Kırkyama duvar panoları, kırkyama bohçalar bu katta serilenecektir.

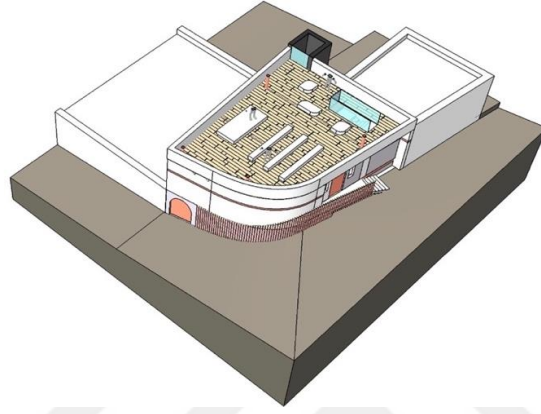
Görsel 3.3.4.3: Giriş kat planı

Çizim: Mimar Necdet Yağız Özkan

TERAS KAT: Eski mimaride ‘Dam’ olarak adlandırılan bu kat , seyir terası olarak değerlendirilecek, Erciyes Dağı ve Sultan Sazlığı manzarasıyla, müze ziyaretçisine doğal bir sergileme sunacaktır.

Görsel 3.3.4.4: Teras kat planı

Çizim: Mimar Necdet Yağız Özkan

Yörenin mimari dokusu detaylarıyla çalışılacak ve müze mimarisinde güncel anlatımla yeniden yorumlanacak ve uygulanacaktır.

Görsel 3.3.4.5:Yörenin mimari dokusu

Kaynak: Mimar Necdet Yağız Özkan fotoğraf arşivinden,

3.3.5.Müze Sergilemesinde Kullanılacak Eserler

Develi'nin somut olan kültürel varlıklarından biri Zile Kaftanı'dır. Saha çalışması sırasında yapılan görüşmelerde, halen kimi sandıklarda saklandığı tespit edilmiştir.

Görsel 3.3.5.1:Zile kaftanı giymiş Nurhan Şahin.

Kaynak:Sabire Özkan fotoğraf albümünden.

Bu kaftanların ,müze de sergilenmesi için bu kişilerle iletişime geçilecek, geçmişte çekilmiş Zile kadınlarının kaftanlı fotoğrafları, ve kişilerin kaftanla ilgili hikayeleri kayıt altına alınıp, müze arşivine eklenecektir.

Görsel 3.3.5.2:Zile Kaftanı ile eski bir fotoğraf.

Kaynak: Sabire Özkan Fotoğraf Arşivinden.

Develi belediyesinin ürettirdiği, Zile kaftanı giydirilmiş, Zile Bebekleri de müze dükkanının bir ürünü olarak değerlendirilecektir.

Görsel 3.3.5.3:Zile Bebekleri

Kaynak: <https://www.haberler.com/develi-de-zile-bebegi-projesi-2108209-haberi/>
(Çevirimiçi), 3 Mayıs 2019

Ayrıca yine saha çalışması sırasında, görüşme yapılan kişilerin sandıklarında kırkyama bohçalara rastlanmıştır. Bunların bir kısmı, müze de sergilenmek üzere bağış olarak kabul edilmiştir.

Görsel 3.3.5.4:Penbe Özkan Sandığından kırkyama bohça örneği

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden.

Prof Dr. Zahide İmer, Kırkyama'yı şekilde açıklamaktadır:

“Türkler, Kırkyamayı yokluk dönemlerinde ihtiyaçtan yola çıkarak, kumaş parçalarını değerlendirmek amacıyla, geometrik motifler biçiminde birleştirmişler; örtüler, bohçalar, yorgan yüzeyleri elde ederek, ekonomik zorunluluktan doğan bu beceriyi el sanatı olarak uygulamışlardır. Bugün kaybolan sanatlar kategorisinde değerlendirdiğimiz Kırkyama, yahut Yamalı bohça, ürün yelpazesinin değiştirilmesi ve batınında etkisiyle, daha işlevsel, daha resimsel, daha sanatsal aktiviteye dönüşmüştür.(...) Hem yamadan sanata, hem de bütünden parça - parçadan bütünü elde etme sanatına dönüşmüş bir gelişme gösterdiğinden, bu sanata bugünkü anlamı ile recycling sanatı(geri kazanım sanatı)da diyebiliriz”⁵⁴

Müze sponsorlarından Sabire Özkan'ın, 15 yıldır patchwork sanatçı Elisabeth Madsar'ın tasarımları ve bizzat kendi el emeğiyle ürettiği, kırkyama bohça, duvar panosu, yatak örtüleri müzenin koleksiyonunu oluşturacak ve kalıcı sergi olarak müzede sergilenecektir.

Görsel 3.3.5.5:Sabire Özkan'ın yaptığı yeni tasarım kırkyama

Kaynak: Aydan Özkan arşivinden.

⁵⁴ Prof.Dr. Zahide İmer, Yorgan-Kırkpare-Yamalı Bohça-Patchwork (Yamadan Sanata)/(Bütünden Parça -Parçadan Bütün Elde Etme Sanatı)

3.4. Develi 'Zile Müzesi' Ön Proje Bulgularının Değerlendirmesi Ve Öneriler

Develi, somut ve somut olmayan kültürel varlıklarıyla, Kayseri ve çevresinin önemli yerleşim yerlerinden birisidir. Sosyo-kültürel anlamdaki zenginliğinin yanında coğrafi ve turistik değerleri de bünyesinde taşımaktadır. Kayseri'ye 45 dakikalık yol mesafesinde olması, araç yollarının genişletilmiş yüksek standartta yapılandırılması, Develi'ye ulaşılabilirliği artırmaktadır. Fakat Develi, halen bir turist destinasyonu değildir.

Bu amaçla, Develinin sahip olduğu potansiyelden yararlanmak ve yöre insanının yaşam kalitesini yükseltmek için ,Orta Anadolu Kalkınma Ajansı (ORAN)'ın finansörlüğünde , Odaklı Yerel Kalkınma Grubu (OYKA),Develi Belediyesi katkılarıyla, yöredeki tüm imkanları değerlendirerek, (DETOK) planlama çalışmalarına başlamıştır. Bu amaca hizmet etmek adına, Develi Belediyesi'nin hazırladığı, Develi kitapçığı, bu tez çalışması sırasında , Develiyi tanımak adına değerli bir kaynak olmuştur.

DETOK planının Sosyal Donatı Alanları, Çevre Düzenleme, Rölöve, Restitüsyon, Restorasyon , Konaklama/Kamp Alanları, Müzeler, Festivaller/Organizasyonlar, Bilgilendirme Sistem ve Tesisleri, Tanıtım Materyalleri/ Basılı Eserler gibi proje alanları incelediğinde, Develi'yi bütüncül bir yaklaşımla ele almasından dolayı, planın uygulanması halinde, Develi'nin bir kültür turizmi destinasyonu haline geleceği öngörülmektedir.⁵⁵

Kayseri Valiliği, Develi Belediyesi, Develi Kaymakamlığı, Kayseri Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, gibi kurumlar, Develi Aşık Seyrani Kültür Derneği, Develi Bisiklet ve Doğa Sporları Kulübü Derneği gibi sivil toplum örgütleri ile işbirliği içinde olmak, ortak projeler üretmek, birbirini destekleyecek ve itici güç olma konusunda ivme kazandıracaktır. Festivaller, organizasyonlar, etkinlikler düzenleterek merkezde olanı , buraya çekmek amaçtır.

⁵⁵ <https://develi.bel.tr/dokumanlar/Stratejik%20Plan/mobile/index.html#p=52>, (Çevirimiçi), 6 Mayıs 2019

Ayrıca yüzyıllarla çok kültürlü yaşamış olmanın kazandırdığı zenginlikle, eski bağlar yeniden kuvvetlendirilmeli, Ermeni hemşerilerle diyalog oluşturulmalıdır .Bu bağlamda, Hrant Dink Vakfının hazırladığı ‘Ermeni Kültür Varlıklarıyla Develi’ Raporu önemli bir kaynak özelliği taşımaktadır.⁵⁶

Yine Develi merkez ve Zile’den 1924 yılında yapılan mübadele ile Yunanistan’a giden Rum Hemşerilerin kurduğu ‘Yeni Kayseri Cemiyeti’ ile iletişime geçilmesi hedeflenmektedir.⁵⁷

Yöre halkının kültürel varlıklarını tanıması, benimsemesi ve aktarabilmesi çok önemlidir. Bu yüzden belli yaş gruplarında kültür gezisi etkinlikleri düzenlenmeli ,önce yöre halkına bu kültürel varlıkların önemi ve bilgileri aktarılmalı. Bu sayede yöre insanı zenginliğinin farkına varıp, her geleni misafir gibi karşılayabilir. Bu sayede , “şehre göçmemiş ve kendi orada sıkışmış hisseden” yöre insanı, farkına vardığı kültürel zenginliğiyle gurur duyacak ve benimseyecek ve katkıda bulunacaktır. Zamanla bu zenginliğin yöresine ve dolaylı olarak kendisine, ekonomik güç ve refah olarak geri döndüğüne ve kentin olumlu şekilde dönüştüğüne tanık olacak, oradan giden değil, kalıp sahip çıkan ve gurur duyan olacaktır.

Geleneksel zanaatı yeniden canlandırmaya yönelik ,bu mirasın büyük ölçüde korunup, geleneksel zanaat ile çağdaş tasarımı birbirine kaynaştırarak ,bu bilginin uzun ve kalıcı olmasını sağlamak amacıyla,Develi ve mahallerinde her yıl ilk bahar döneminde ‘Kırkyama Festivali’ düzenlenmesi planlanmaktadır. Zaman içerisinde bu festivalin, yurtdışından katılımcılarla, uluslararası boyuta kazandırılması hedeflenmektedir.

⁵⁶ "Ermeni Kültür Varlıklarıyla Develi", İstanbul: HDV Yayınları, 2018.

⁵⁷ <https://www.turkishgreeknews.org/tr/yunanistan-daki-yeni-kayseri-6422.html>, (Çevirimiçi), 6 Mayıs 2019

Sosyal medya da kurulmuş olan, “Kayseri Zileli Hemşerilerimiz” ve “Zilemiz Yerel Tarih ve Kültür Araştırmaları Platformu” gibi gruplar, kökleri Zile’ye bağlı kişilere ulaşmak adına kaynak olarak kullanılacaktır.

Kurgulanan bu Zile Müze’si gerçekleştirildiği takdirde, yerelde daha birçok oluşuma ilham olacağı ve sağlanacak itici g  le, yörenin kalkınmasına katkıda bulunacağı  n görülmektedir.

SONUÇ

Müzeler; topluma ve toplumsal gelişime katkıda bulunan, halkın özgürce ziyaret edebildiği, bulunduğu çevrenin, somut ve somut olmayan mirasını içeren, koruyan, araştıran, paylaşan ve sergileyen, eğitim, araştırma alanları olan kurumlar olarak kabul edildiğine göre ekonomik, sosyal, politik sebeplerle nüfus kaybı yaşamış kentler için dönüşüm yolunda umut kapısı olabilirler.

Yapılan araştırmalar geçmişte tarihi, coğrafi ve politik öneme sahip olmuş bölge ve yörelerin bir süre sonra eski önemini kaybedip, nüfus azalması yaşandığını ve bu alanların kaderlerine terk edildiğini ortaya koymuştur. Ancak yakın tarihlerde başlayan gerekli altyapı ve güçlendirme çalışmalarıyla bugün kültür turizmi adı altında hem turistik gelir sağlaması, hem de bölgelerin eski itibarlarının iade edilmesi amacıyla bu alanlar yeniden değerlendirilmektedir.

Geçmişin bugün ve geleceğe taşınmasında, bölgenin somut ve daha çok soyut mirasının korunup, aktarılması amacı da güdülmemektedir. Zira yerel kültürler söz konusu bölgelerin müzeleri ile kültürel miras aktarılabilen ancak bu aktarım geçmişin aksine günümüzde daha dinamik ve müze duvarları içinde kalmaktan çok, müzelerin dışında da var olan ve interaktif deneyimlere dayanan sunumlarla paylaşılmaktadır. Bu interaktivite sadece müzeyi veya bölgeyi gezen turist için değil, bölge halkı için de önemli bir fayda sağlamakta ve halk değişik kültür ve insanlarla tanışarak yeni bakış açıları elde etmektedir. Ayrıca geçmişin mirasını gelen ziyaretçilerle paylaşmak ve onlara canlı bir tarih deneyimi sunmak yerel topluluk insanlarını da onurlandırmakta ve onlara kültürel aidiyet hissi yaşatmaktadır. Bu kültürel aidiyet hissi, aynı zamanda ulus mirası bilincini de arttırarak, kişilerin sanat ve kültüre dair daha bilinçli yaklaşımlar elde edilmesine katkı sağlamaktadır.

2000’li yıllarda, “turizm” denildiğinde akla daha çok kumsal ve deniz tatilleri gelmekteyken, devletin ve belediyelerin girişimlerden sonra “kültür turizminin” yayılmasıyla bilinçli yerli ve yabancı turistler oluşmuş ve ziyaret edecekleri ülkenin (müzeleriyle ilgili olsun olmasın) yalnızca en popüler şehrini değil, kırsalda kalmış, kültürel açıdan bozulmamış, kent merkezinde olmayan ancak mirası ve kültürüyle görülmesi gereken bölgelerini de gezmeye başlamışlardır. Bu, o bölgeye ve ülkeye hem turistik hem de ticari olarak kalkınma olanağı sunmuştur. Bir zamanlar

ticaretiyle ya da başka maddi faaliyetleriyle ünlenmiş mekânlar bugün kültür üzerinden değer görmekte ancak bilinçli kültür kurumları ve insanları bu durumun ekonomik yanından çok manevi, eğitim ve öğretime dayalı yanına ağırlık vermektedirler. Bunun için workshoplar düzenlemekte, bölgede yer alan çeşitli açık hava müze ve sergilerinin rehberliğini bölge halkına yaptırmakta ve karşılıklı etkileşim sağlanmasını amaçlamaktadırlar. Bu etkileşimin daha sağlıklı olması adına da bölgedeki somut ve somut olmayan kültürel varlıklarını tek çatı altında toplamaktansa bölgenin çeşitli alanlarına küçük küçük yayarak, hem bu kültürün daha detaylı bir şekilde algılanmasını hem de turist kalabalığının dağılmasını sağlamışlardır.

Kentsel Dönüşümde Müzelerin Rolü adlı bu çalışmada, birinci bölümde terminolojik olarak tezin önemli kavramları açıklanmaya çalışılmıştır. Tezin ikinci bölümünde kentsel dönüşümde müzelerin rolü, yurtiçi ve yurtdışından seçilen örneklerle anlatılmıştır. Çalışmanın son bölümünde ise açılması planlanan ve çalışması yürütülen Kayseri ilinin Develi ilçesine bağlı, Zile Müze Projesi önerisi yer almaktadır.

Ele alınan müzelerin ve gelecekte kurulacak yerel müzelerin işlevsel olabilmeleri adına yönetim şekillerini, işletme modellerini, kalkınma planlarını ve bilimsel yatırımlarını akılcı bir şekilde koordineli yapılması gerekmektedir. Kültür, ekonomi, politika ve doğal çevre bu müzeler için hayati önem arz etmektedir. Ancak hepsinden önemlisi, söz konusu müzelerin başarılı olabilmeleri ve bu başarıyı sürdürebilmeleri adına en büyük görevleri hitap ettikleri toplumu iyi tanımaları, ihtiyaçlarını algılayabilmeleri ve bu ihtiyaçlara karşılık verebilmeleridir. Böylece toplum tarafından da aidiyet duygusuyla saygı görecektir ve korunup, destekleneceklerdir.

Kenti var eden içinde barındırdığı toplum, toplumun değerleri ve orada hep var olmuş kültürel açıdan önemli varlıklarıdır. Bu varlıklar kentin hafızalarıdır. Toplumun ihtiyaçları çok iyi analiz edilip, var olan kültürel varlıklar ortaya çıkarıldığında, müzeler kentsel, sosyal ve ekonomik yapılanmaya katkı sağlayacaklardır. Kurduğu işbirlikleriyle de Diyalog Merkezi olarak kent yaşamında yerini alacaklar ve belki de kültürel değerleri yurtdışına da tanıtacaklardır.

Tezin gelecek kuşaklara ilham vermesi, Zile ve Develi ilçesine fayda ve katma değer sağlaması dileklerimle.

KAYNAKÇA

- Artun, Ali: **Müze ve Modernlik - Sanat Müzeleri I**, 2. bs., İstanbul: İletişim Yayınları, 2006.
- Basa, İnci: “Kentsel Hafızanın Sürdürülebilirliği: Bir Mimarlık Stüdyosu Deneyimi”, **Sanat ve Tasarım Dergisi**, 2015, s.27-42.
- Demir, Sema: "Türkiye'de Açık Hava Müzeleri 'Açıldı' Açılıyor, Açık Hava Müzelerine Yeni Bir Bakış", **Milli Folklor Dergisi**, No: 99, 2013, s.145-158.
- Demir, Sema: “Kültürel Bellek, Gelenek ve Halk Bilimi Müzeleri”, **Milli Folklor Dergisi**, C: XXIV, No: 95, 2012, s.184-193.
- Erbay, Fethiye: "Müze Yönetimini Kurumsallaştırma Çabası (1984-2009)", **Mimarlık Vakfı Enstitüsü**, Nisan, 2009.
- Erbay, Fethiye: "Müzelerde Alternatif Yapılanmalar, Kent ve Toplumsal Tarih Müzelerinin Yönetimi ", Kent, Toplum, Müze - Deneyimler ve Katkılar, (Dü. Burçak Madran), İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, Ekim, 2001, s. 52-57.
- Erbay, Mutlu: "Müzelerde Sergileme ve Sunum Tekniklerinin Planlanması", Mayıs, 2011.
- Fleming, David: “Kentler, Müzeler ve Toplum”, **Kent, Toplum, Müze – Deneyimler ve Katkılar**, (Çev. Gül Çağla Güven), (Dü. Burçak Madran), İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, 2001, s. 25-33.
- ICOM: “Development of the Museum Definition According to ICOM Statutes (2007-1946)". Vienna, Austria. (24 Ağustos 2007) (Çevrimiçi) http://archives.icom.museum/hist_def_eng.html 27 Şubat 2018.
- Polat, Nusret: "Ayağımdaki Diken", **Baksı Kültür Sanat Vakfı**, 2017.
- Onur, Bekir: "Yeni MüzeBilim , Demokratif Toplumu Yaratmak", **İmge Kitabevi Yayınları**, Mayıs, 2014.
- Uz, Seden: **Müze Evler**, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 2015.

Sakarya, Adem: "Kent Kavramı ve Planlama Üzerine", Rapor, 2014, s.1-15.

Sevim, Burhan: "Develi'nin Kültür Turizmi Potansiyelinin DETOK Planı Kapsamında Analizi, s.213-223

Zeytinoğlu, Emre: "Baksı, Bir Boşluğa Mesafe Bırakmak,Mesafe ve Temas", **Baksı Kültür Sanat Vakfı Yayınları**, Mart, 2013.

KOLLEKTİF YAYINLAR:

"Miro'ya Açılan Heykelli Yol", **Baksı Kültür Sanat Vakfı Yayınları**, Kasım, 2014.

Kültür Turizminin Bölgesel Kalkınmada Rolü Senpozyumu", **Baksı Kültür Sanat Vakfı Yayınları**, 2014.

ICOM Workshop "Regional Museums as Generators of Development", **Baksı Kültür Sanat Vakfı Yayınları**, Aralık, 2015.

"Somut Olmayan Kültürel Miras", **Baksı Kültür Sanat Vakfı Yayınları**, Ocak, 2015.

"Ermeni Kültür Varlıklarıyla Develi", İstanbul: **Hrant Dink Vakfı Yayınları**, 2018.

"Erciyes'in Rüyası Kayseri", **Yapı Kredi Yayınları**, Hz.Filiz Özdem, İstanbul, Aralık, 2013.

"Mértola Museum" General Catalogue, **Campo Arquelogico de Mértola**, 2014.

"Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar, Küreselleşme ve Yerelleşme", İstanbul: **Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları**, Aralık, 2000.

"GED" Baksı'da 10 yıl,**Baksı Kültür Sanat Vakfı Yayınları** ,2016

İTERNET KAYNAKLARI

<https://develi.bel.tr/dokumanlar/Stratejik%20Plan/mobile/index.html#p=52>,
(Çevirimiçi), 6 Mayıs 2019

https://www.academia.edu/28009377/Pechwork_KIRKPARE_Yamali_Bohca
Çevirimici 28 Nisan 2019.

<https://www.turkishgreeknews.org/tr/yunanistan-daki-yeni-kayseri-6422.html>,
(Çevirimiçi), 6 Mayıs 2019

Cappadox 2017, <http://cappadox.com/festival/cappadox2017>, (Çevirimiçi), 7 Mayıs 2019.

Cappadox 2016, <http://cappadox.com/festival/2016cappadox>, (Çevirimçi), 7 Mayıs 2019.

<http://cappadox.com/festival>, 7 Mayıs 2019

https://www.researchgate.net/publication/299598865_DEVELI'NIN_KULTUR_TURIZMI_POTANSİYELİNİN_DETOK_PLANI_KAPSAMINDA_ANALIZI,
(Çevirimiçi) 6 Mayıs 2019.

<http://www.kayseri.gov.tr/develi> ,(Çevirimiçi),6 mayıs 2019.

<http://www.develi.gov.tr/cografi-konum> (Çevirimiçi),6 Mayıs 2019.

<https://www.museudeportimao.pt/> (Çevirimiçi),6 Mayıs 2019.

<https://www.museudeportimao.pt/> (Çevirimiçi),6 Mayıs 2019

www.selcuklusille.com, (Çevirimiçi), 6 Mayıs 2019

<http://www.selcuklu.bel.tr/haberler/guncel-haberler/1901/baskan-altaydan-silleye-muze-mujdesi.html> , (Çevirimiçi), 6 Mayıs 2019.

<https://www.selcuklu.bel.tr/haberler/guncel-haberler/208/sille-sapel-gecmisi-gunumuze-tasiyor-zaman-muzesi.html> (Çevirimiçi), 6 Mayıs 2019

<http://gevale.com/portfolio-view/gevale-kalesinde-tarihe-yolculuk/>, (Çevirimiçi), 6 Mayıs 2019

<https://futureprojects.architectural-review.com/2017-winners>, (Çevirimiçi), 6 Mayıs 2019.

http://www.bayburtpostasi.com.tr/images/haberler/tbmm_2014_onur_odulu_sahiplerini_buldu_h9254.jpg (Çevirimiçi), 6 Mayıs 2019

<http://baksi.org/tr/oduller>, (Çevirimiçi), 6 Mayıs 2019

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5cd27e947a7324.35946689 (Çevirimiçi), 6 Mayıs 2019

EKLER

Ek 1:Develi Belediyesi 2014-2019 Stratejik Planında Develi Turizm Odaklı kalkınma(DETOK)Planı metni.....92

Ek 2:Zile Kaftan Entarisi ve Zile Bebeklerini anlatan metin.....98

Ek 1: Develi Belediye Başkanlığı 2015-2019 stratejik Planlama Raporunda yer alan Develi Turizm Odaklı Kalkınma (DETOK) Planını anlatan bölüm(s.48-52)

DEVELİ TURİZM ODAKLI KALKINMA PLANI (DETOK)

1. Planın Amacı

Develi Turizm Odaklı Kalkınma Planı'nın (DETOK) amacı; yöre insanının, yaşam kalitesini yükseltmek için, Develi'deki somut ve somut olmayan kültürel miras ile tüm sosyo ekonomik kaynakların etkin şekilde ekonomiye kazandırılmasını sağlayacak, turizm odaklı, Develi'de zaten mevcut olan hayvancılığı daha yaygın hale getirecek ve yörenin kalkınmasında hayvancılığın etkin olmasını sağlayacak projeler geliştirmek ve uygulamak, sürdürülebilir nitelikli, uygulamaya dönük, organizasyonel yapılanmayı kapsayan, çerçeve ve teknik plandan oluşan iki aşamalı, uzun vadeli bir kalkınma planı hazırlamaktır.

2. Planın Hedefleri

DETOK kapsamında hedeflerimiz şunlardır;

DETOK “Teknik Planlama kısmının hazırlık aşamasını oluşturmak,

Develi'nin sahip olduğu tarihi eserleri aslına uygun şekilde turizm sektörüne ve ekonomiye kazandırma stratejisi çerçevesinde geliştirilen projeler ile, Develi'yi bir Turizm Merkezi haline getirmek,

Develi halkının sahip olduğu, somut ve somut olmayan kültürel mirası korumayı ve gelecek nesillere aktarabilmeyi sağlayacak projeler geliştirmek ve uygulamak,

Develi için oluşturulacak bir tasarım rehberi ile, hem tarihi yapı ve binaları korumak, hem de birbiriyle uyumlu, çevreci ve modern binaların yapılmasına imkan sağlayarak, Develi'nin bir kısmını tarihi diğer bir kısmını da modern bir kent görüntüsüne kavuşturmak,

Develi sınırları içinde yer alan verimli tarım arazilerini en etkin şekilde kullanma ve tarımsal üretimi artırmaya yönelik projeler geliştirmek ve uygulamak,

Develi'de istihdam imkanlarını artırarak göç vermesini önlemek,

Develi'deki dezavantajlılara ve çocuklara yönelik eğitim projeleri geliştirmek ve uygulamak,

DETOK kapsamında Develi'de yapılması öngörülen proje uygulamaları sonucu oluşacak ihtiyaçlar doğrultusunda, eğitim projeleri geliştirmek ve uygulamak,

DETOK planı sonucunda oluşacak yatırım alanlarına, özel sektör işletmelerinin yatırım yapmalarını teşvik için bilgilendirme ve tanıtıma yönelik projeler geliştirmek ve uygulamak,

DETOK planı sonucunda oluşacak yatırım alanlarına özel sektör işletmelerinin yatırım yapmalarına teşvik için bilgilendirme ve tanıtıma yönelik projeler geliştirmek ve uygulamak,

DETOK projelerinin hayata geçirilmesi sonucunda ortaya çıkacak olan tarihi ve kültürel mirasın turizm sektörüne kazandırılması ve potansiyel turistlere tanıtılmasına yönelik projeler geliştirmek ve uygulamak,

Projeleri hazırlama sürecinde, Develi'deki mevcut tüm değerleri, birbiriyle uyumlu ve birbirini tamamlayıcı şekilde değerlendirmek,

Projelerin nerede, ne zaman ve nasıl yapılacağının, net olarak belirlendiği; 24 ayda tamamlanması öngörülen, sürdürülebilir nitelikli bir kalkınma planı hazırlamak,

Develi Turizm Odaklı Kalkınma(DETOK) Planının temel hedeflerini oluşturmaktadır.

3.Çalışma Alanları

Bir toplumda somut olmayan kültürel değerlerin var ve zengin olması ile bu değerlerin gelecek kuşaklara aktarılacak şekilde korunması, o toplumun devamlılığı için önemlidir. Sanayileşme ile yaşanan teknolojik gelişim süreçleri ve modernizmin yeryüzünü tek tip bir aynışma sürecine sokması, birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'nin milli ve yöresel kültürel değerleri üzerinde de olumsuz ve yıkıcı etkiler meydana getirmiştir. Tekolojik gelişim süreçleri ve modernizmin , milli ve geleneksel yaşantı ile somut olmayan kültürel mirasın korunaklarını halen tehdit etmekte olduğu ve yıkıcı etkilerinin de devam ettiği bilinmektedir.

Develi, önemli bir kültürel mirasa sahip olan; Anadolu coğrafyasının ve Türk Kültürünün nispeten bozulmamış, korunmuş ender yörelerinden birisidir. Develi gibi kültürel doku ve değerlerini koruyabilen beldeler, artık günümüzde önemlikültürel alanlar haline gelmişlerdir. Bu nedenle Develi ve yöresi, Türk Kültürünün geleneksel kültürel kodlarının korunması, kayıt altına alınması ve gelecek kuşaklara aktarılması açısından, önemli ve örnek bir kültürel miras alanı olarak kabul edilebilir.

Develi'nin sahip olduğu kültürel miras, yörenin kalkındırılması ve bir turizm merkezi olmasında kullanılabilecek nitelikte çok sayıda kültürel değerden oluşmaktadır. Seyrani, türbeler, tarihi camii ve kiliseler, bezemeli mezar taşları, Zile Kıyafetleri ve oyuncak bebekleri, flamingo kuşları, Fraktin ve Taşçı Hitit Kaya Anıtları, geleneksel Develi mutfağı, doğal boyalar, Sindelhöyük kasabasındaki hasır dokumacılığı ve bitkisel örücülük, geleneksel el dokumaları, yöresel oyunlar ve Ağ Gelin Efsanesi, Develi'nin sahip olduğu önemli kültürel değerlerden bazılarıdır.

Ancak Develi yöresinin sahip olduğu somut ve somut olmayan kültürel değerlerin bir kısmı erişilebilir değildir. Bir kısimgelenekselsanatlarda unutulmaya yüz tutmuştur.Ayrıca develi'nin bu kültürel değerlerinin hem Türkiye'de, hem yurtdışında yeterince bilinir ve tanınır olduklarını söylemek de mümkün değildir.

Develi'nin, yöreye özgü bu kültürel değerlerinin; dökümünün çıkarılması, canlandırılması, sanatsal ifade araçlarıyla yeniden hayata geçirilmesi, sürdürülebilir hale getirilmesi, koruma altına alınması ve tanıtılması için gerekli planlama ve projelendirme çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

DETOK planlama çalışmasının bu kısmında, Develi'nin somut ve somut olmayan tüm kültürel değerlerinin aslına uygun şekilde korunması ve toplumun hizmetine sunulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda Develi'nin sahip olduğu somut ve somut olmayan tüm kültürel değerlerden kalkınma çalışmalarında etkin şekilde faydalanmak, ekonomiye ve turizme kazandırmak ve sonrasında da hem ulusal, hem de uluslararası düzeyde tanıtımını sağlamak için projeler hazırlamak amacıyla 'yöresel kültürel değerler çalışma alanı' oluşturulmuştur.

4.Nihai Yaralanıcılar

Belirlenen projeler ilgili gruplara dağıtılarak çerçeve projesi föylerinin oluşturulması çalışmaları başlatılmıştır. Süreç sonunda çalışma grupları proje föylerini tamamlamış ve editörlere teslim etmişlerdir. Editörler proje derlemişlerdir. Bazı projeler proje paketi haline getirilmiş, bazı projelerde birleştirilmiştir. Editörlerin çalışmaları sonucunda proje föyleri teknik proje başvurusunda kullanılmak üzere hazır hale getirilmiştir.

Plan ve Proje uygulama sonucunda aktif hale gelecek faaliyetlerden uzun vadede, geniş anlamda, toplumsal veya sektörel boyutlarda yarar sağlayacak olanlar nihai yararlanıcılar olarak tespit ve kabul edilmiştir. Nihai yararlanıcı olarak öngörülenlerden bazıları aşağıda sıralanmıştır:

Develi Belediyesi,
Develi Kaymakamlığı,
Kardeş şehir belediyeleri,
Develi sınırlarında yaşayan yöre halkı,
Develi sınırlarında yaşayan çocuklar, dezavantajlı gruplar,
Halk kültürü araştırmacıları,
Öğretmen ve eğitimciler,
Develi'de faaliyet gösteren çiftçiler,
Yöredeki değişik sektörlerdeki özel işletmeler,
Ulusal ve uluslararası faaliyet gösteren turizm işletmeleri,
Halı ve tekstil firmaları,
Hediyelik eşya üreticileri,
Halkbilimiyle ilgilenen kurumlar, geleneksel el sanatlarıyla ilgilenen kurumlar,
Büyük ve küçükbaş hayvan üreticileri,
Süt üreticileri,
Bal üreticileri,
İşsizler,
Kuş gözlemcileri,
Çamur banyosu ilgilileri/müşterileri,
Yöredeki yazılı ve görsel medya organları.

5.Hedef Kitle

Faaliyetin amaçları çerçevesinde oluşturulan tesislerden, gerçekleştirilecek turistik, ekonomik ve sosyal ve kültürel faaliyetlerden, elde edilen ürün ve hizmetlerden, doğrudan ve olumlu olarak faydalanacak hedef (müşteri-yararlanıcı nitelikli) gruplar/ kuruluşlar hedef kitle olarak tespit ve kabul edilmiştir. Hedef kitle olarak öngörülenlerden bazıları aşağıda sıralanmıştır:

Kapadokya ya gelen yerli ve yabancı turistler,
Erciyes dağına gelen yerli ve yabancı turistler,
Sultan sazlığına gelen yerli ve yabancı turistler,
Çevre illerde yaşayan bölge halkı,
Develi ve çevre illerde yaşayan çocuklar,
Kayseri'deki üniversite ve orta öğrenim öğrencileri,
Türkiye ve dünyadan sanatçı ve sanatseverler,
Geleneksel el sanatları ile ilgili kurumlar, hediyelik eşya üreten atölyeler,
Halı ve tekstil firmaları,
Tasarımcılar,
Gastronomi uzmanları ve aşçılar,
Araştırma enstitüleri ve üniversiteler,
Türk Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB),
Halk kültürü Araştırma merkezleri,
Konaklama işletmeleri, seyahat işletmeleri ,
Sağlık işletmeleri,
Tarım ve hayvancılık işletmeleri,
Tarıma dayalı sanayi işletmeleri,
Süt ve süt ürünleri işletmeleri,
Ulusal ve uluslararası basın

6.Proje Alanları

1. Sosyal Donatı Alanları ve Çevre Düzenlemesi
2. Röleve, Restitüsyon ve Restorasyon
3. Reşadiye Mahallesi
4. Şahmelik vadisi
5. Gereme Harabeleri
6. Eğitim, Kültür ve Sanat Merkezleri
7. Kültürel Değerler
8. Konaklama ve Kamp Alanları
9. Müzeler
10. Anıtlar
11. Festivaller / Organizasyonlar
12. Bilgilendirme Sistem ve Tesisleri
13. Dezavantajlılar ve Çocuklara yönelik Eğitim
14. Yetişkinlere Yönelik Eğitim
15. Tanıtım Materyalleri ve Basılı Eserler
16. Sanayi Üretim Tesisleri
17. El ürünleri İmalat ve Satış Tesisleri
18. Tarım ve Hayvancılık
19. İstihdam ;AR-GE ve Teknik İnceleme
20. Patent Alma ve Marka Oluşturma
21. Enerji Etkin Yapılanma
22. Ulaşım

Ek 2:Develi Belediyesi'nin hazırladığı 'Develi Guide 2015' kitapçığında, somut olmayan kültürel miraslar kısmında, Zile kaftan entari ve Zile Bebeklerini anlatan metin.(s.138-139)

ZİLE KAFTAN ENTARİ VE ZİLE BEBEKLERİ

Kaftan Entari, günlük giyecek değildir. Düğün, nişan gibi özel günlerde giyilir. Kaftan Entarinin altına giyilecek ayakkabı, yüksek ökçeli olur. Develi, Zile de, her evde bir takım entari vardır. Bunlar anneden kıza ve geline hatıra kalır. Sandıklarında özel itina ile saklanır. Kaftan Entarinin işlenmesinde kök boyası ile boyanan has kıvratma iplikleri kullanılır.

Birinci kısım: Fes, tepelik (gümüş) önünde 15-20 tane gerçek altın veya sarı sıralı çingıl, fesin arka tarafında ince belli püskül sarkıtılır. Fes keçeden yapılmıştır. Gümüş tepelik ve sıralı çingıllar kullanılmıştır. Bellikler için siyah orlon ve ponpon için renkli orlonlar kullanılmıştır. Giyildiğinde saçlardan iki tarafa da ayrıca uzatılır.

İkinci kısım: en içte üç etek entari , üstüne cüppe ve sonra kaftan uzanan salta üstü boğaza bağlı önlük (Orcalık), önlük bağı ile iki taraftan bele bağlanır. En içte üç etek entari ve alt ve üst kısımdan oluşmuştur. Üst bölüm için keten kumaş kullanılmıştır. Üç eteğin alt kısmı tırıldan oluşmuştur. Cüppe kısmı siyah keten kumaştan çalışılmış, kol ve beden işlemleri merserize ipliklerden (sarı, bordo, yeşil, sim, pul) desen çalışması yapılmıştır. Önlük alt ve üst bölüm olarak iki kısımdan oluşmuştur. Kaftanda olduğu gibi, önlüğün alt ve üst kısımları işlenmiştir. Önlük bağları, yün ipliklerden örülerek, önden arkaya doğru bağlamak için kullanılan kuşaklardan oluşmaktadır. Kaftan ve önlük kenarlarında sim sırma kullanılmıştır.

Üçüncü kısım: En altta paçası büzgülü geniş don (kadife veya çuhadan). Kaftanın kolları, Önlük (Orcalık), ön ettiğin kenarları kök boyası ile boyanan, solmaz has ipliklerle uyumlu işlenir. İşlemler zengin bir renk görünümü canlılığı taşır. Bol

kesimden kadife kumaş kullanılarak şalvar Çalışması yapılmıştır. Bel kısmında ayrıca gümüş kemer takılır. Gümüş kemerin üzerine kıstırmalı şal bağlanır.

Kaftan entariyi, her kadın kendi başına giyemez. Onu özel beceriye sahip yetişmiş hanımlar yapar. Parçaların önden arkadan atkılı bağlama biçimi vardır. Buna ‘kısa çalım’ denir, giyim işi iş birliği ile 2-3 hanımla daha uyumlu, alımlı olur.

Zile bebekleri modeli zile kaftan entariden alınarak imal edilmektedir.

